

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

Studie obnovy zámeckého parku v Čimelicích

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Michaela Cigániková

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. Jan Vaněk, CSc.

© 2018 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Studie obnovy zámeckého parku v Čimelicích" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 8. 4. 2018 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Ing. arch. Janu Vaňkovi, CSc. vedoucímu práce, za odborné vedení, poskytnuté konzultace, vstřícný přístup a cenné připomínky a rady při zpracování diplomové práce. Dále děkuji své rodině a všem blízkým za poskytování rad, podporu a trpělivost při psaní práce i během celého studia.

Souhrn

Diplomová práce se zabývá zhodnocením současného stavu a návrhem obnovy zámeckého parku. Pro tuto práci byl vybrán zámecký park v Čimelicích.

Obec Čimelice se nachází v Jihočeském kraji, asi 18 kilometrů od Písku. Původně v Čimelicích vznikla nevelká tvrz, která byla doložena poprvé v roce 1447. První zmínka o zámecké zahradě byla z poloviny 18. století v barokně klasicistní úpravě, která byla počátkem 19. století přeměněna v přírodně krajinářský park. Největší úpadek parku pak nastal v době umístění Filmové školy v polovině 20. století. V současnosti je zámecký park součástí krajinné památkové zóny Čimelicko-Rakovicko.

Literární část se zabývá historickým přehledem vývoje zahradní architektury, základními principy a pojmy obnovy památek a legislativní ochranou památek zahradního umění. Navazující část této diplomové práce zhodnocuje podkladové materiály a historická data vývoje daného území. Následují data o současném stavu, včetně inventarizace vegetačních prvků. Na základě těchto podkladů byla vypracována studie obnovy zámeckého parku.

Úpravy v rámci studie jsou navrženy tak, aby korespondovaly s historií, ale zároveň aby byly funkční v dnešní době. V rámci studie byl navržen plán kácení z kompozičních a zdravotních důvodů. V návrhu byla vyloučena rekonstrukce původní barokní podoby. Odkaz této úpravy spočívá v návrhu osově souměrné cestní sítě v zahradním parteru a výsadbě v nejbližší návaznosti na zámek nebo obnově pravidelných broderií. V celém rozsahu však není navržena mimo jiné i z důvodu udržitelnosti a finanční nákladnosti.

Klíčová slova: baroko, zámek Čimelice, zámecká zahrada, zahradní architektura, přírodně krajinářský park, obnova historického parku

Summary

This diploma thesis deals with assessment of the current situation and design the reconstruction. The castle park in Čimelice was chosen for this dissertation.

Čimelice village is situated in Jihočeský kraj 18 km near the Písek city. The first written notice of a small fortress in Čimelice is from 1447. Originally was classical baroque garden from the first half of the 18th century rebuild in the beginning of the 19th century into english landscape garden. The main damage of the park is observed was when the Film school were placed in the castle and nearby buildigs in the beginning of 20th century. Currently the castle park is located in landscape listed zone Čimelicko-Rakovicko.

Literal recherche describes historacal data of landscpae architecture and the methods and procedures of their recontruction. In folowing part of this diploma thesis was underlying materials and historical data on development this place. Subsequently was collect data about current situation of the garden icluding inventory of trees. On the basics of historical data and assessment of current situation was build up the reconstruction design of this castle park.

Modifications within the studies are designed to correspond with history but at the same time to be functional today. For the regeneration of the castle park was suggested the felling plan for the compositional and the sanitation reasons. Also the enlargement of the road network and adaptation of its surface or the area nearby the castle is suggested in more representative way. The reference to this arrangement consists in designing an axially symmetrical road network in the garden parter and planting in the closest connection to the lock or restoration of regular embroidery. However, it is not designed, among other things, for reasons of sustainability and financial cost.

Keywords: castle Čimelice, castle garden, landscape architecture, english landscape garden, renewal of the historical park

Obsah

1 Úvod	7
2 Cíle práce.....	8
3 Literární přehled	9
3.1 Historie zahradní tvorby.....	9
3.1.1 Egypt.....	9
3.1.2 Mezopotámie.....	9
3.1.3 Persie a Indie	9
3.1.4 Antické Řecko.....	10
3.1.5 Antický Řím.....	10
3.1.6 Středověk	10
3.1.7 Renesance.....	11
3.1.8 Manýrismus.....	11
3.1.9 Baroko.....	11
3.1.10 Klasicismus a romantismus	12
3.1.11 Krajinářský park a 19. století.....	12
3.1.12 Secesní zahrada	12
3.2 Terminologie	12
3.3 Zeleň a její význam	13
3.4 Ochrana a obnova památek zahradního umění	14
3.4.1 Památková péče v ČR	14
3.4.2 Mezinárodní smlouvy.....	14
3.4.3 Možnosti při obnově zahradních památek v současné době a její význam.....	15
3.5 Inspirační parky a realizované obnovy.....	16
3.5.1 Klášterní zahrady v Litomyšli	16
3.5.2 Kroměříž	17
3.5.3 Průhonice	18

3.5.4 Lednicko-valtický areál.....	18
3.5.5 Kutná hora - park u chrámu sv. Barbory.....	19
3.6 Materiál a metodika práce.....	20
4 Zhodnocení podkladových údajů.....	21
4.1 Širší vztahy	21
4.1.1 Občanská vybavenost.....	21
4.1.2. Turismus	21
4.2 Přírodní podmínky	22
4.2.1 Geologie.....	22
4.2.2 Pedologie	22
4.2.3 Klima.....	23
4.2.4 Hydrologie	23
4.2.5 Typologie české krajiny.....	23
4.2.6 Biogeografie	24
4.2.7 Fytogeografie	24
4.2.8 Rekonstruovaná a potenciální přirozená vegetace	24
4.3 Územní plán	25
4.4 Demografie	26
4.5 Veřejné dotazování.....	27
4.6 Historie Čimelic	28
4.7 Historický vývoj zámeckého parku	29
4.7.1 Deymové	29
4.7.2 Bissingenové	29
4.7.3 Vratislavové	30
4.7.4 Schwarzenbergové.....	31
4.8 Současný stav	32
4.8.1 Inventarizace dřevin.....	33
4.8.2 Objekty a technické prvky	35

4.9 Analýza kompozičních vztahů.....	35
5 Vlastní projekt	36
5.1 Požadavky	36
5.2 Koncept a studie	36
5.3 Vegetace.....	37
5.3.1 Stromové patro.....	37
5.3.2 Keřové patro	37
5.3.3 Bylinné patro	37
5.4 Technické prvky	38
5.4.1 Cestní síť.....	38
5.4.2 Vodní prvek a socha J. Hammera.....	38
5.4.3 Taneční parket.....	38
5.3.4 Altánek	39
5.3.5 Molo.....	39
5.3.6 Mobiliář	39
5.4 Ekonomická rozvaha	40
6 Diskuse	41
7 Závěr.....	41
8 Seznam literatury	42
8.1 Literární zdroje	42
8.2. Internetové zdroje	43
9 Seznam obrázků.....	44
10 Seznam mapových příloh.....	44
11 Seznam tabulek	44
12 Seznam grafů	44
13 Seznam grafických příloh	45

1 Úvod

Rostliny jsou už od dob dávné minulosti každodenní součástí lidského života. Jejich původní použití bylo čistě praktické, a to jako zdroj obživy. Později je člověk začal využívat také k estetickým účelům. A to nejen v drobném měřítku, ale také k vytváření celých kompozic. Vzhled kompozic se postupně rozvíjel s architekturou a uměním. Jedním z modelových objektů je i zámecký park v Čimelicích. Ten je ukázkou zanikající důmyslné historické kompozice, bez výrazné péče či zájmu obnovy.

Souběžně se založením panského sídla byly na přilehlých pozemcích zakládány zahrady a později parky. Jen malá část sídel byla založena bez okolních úprav, spolu se vzrůstající společenskou prestiží často rostla i nákladnost samotného založení.

Zahrady a parky představují významné kulturní odkazy naší společnosti a jsou nedílnou součástí krajiny. Naším cílem je tyto památky chránit a zachovat pro následující generace. Naši předkové vytvořili velkolepá díla, která mají vysokou uměleckou, kulturní i dendrologickou hodnotu. Mnoho zahrad je v zanedbaném stavu v důsledku nedostatečné péče. Dle účelu a zároveň rozsahu péče se obnova rozlišuje na asanaci, adaptaci a rekonstrukci. Pro úspěšnou obnovu je nutné shromáždit veškeré dostupné prameny týkající se dané lokality.

Tématem práce je studie obnovy zámeckého parku v Čimelicích. Budova zámku vznikla původně na místě bývalé tvrze, přestavěné do barokního slohu. V historii byl park upravován v několika stylech, které již v současné době jsou často nerozpoznatelné. Z tohoto důvodu je třeba pro obnovu původních již zaniklých kompozic pracovat s historickými materiály a podklady.

Původní park s barokní zahradou už na místě nenalezneme, ale zámek je obklopen rozsáhlým přírodně krajinářským parkem, který oproti francouzským pravidelným zahradám působí volně a představuje dokonalou krajinou scénérii.

Ve 20. století začala zahrada upadat. Její historická a kompoziční hodnota byla narušena. Péče o historické zahrady a parky je podceňována a zanedbávána díky nedostatku finančních prostředků. Tento druh kulturního dědictví se žádá zvýšenou ochranu, údržbu a odbornou péči. Tento proces je dlouhodobý jak časově a zároveň i finančně náročný. Měli by se však dále rozvíjet a udržovat ve své původnosti tak, aby nedošlo ke ztrátě jejich hodnot pro další generace.

Při návrhu je důležité zachovat historické prvky a hodnoty parku současně s ohledem na současné požadavky společnosti.

„Historické zahrady, ať už pravidelné nebo přírodně krajinářské, jsou produktem minulých století. Změnou společenských zřízení a novými výrobními vztahy se jejich původní poslání podstatně změnilo, upadl proto i zájem o jejich kvalitní údržbu a v celosvětovém měřítku velmi chátraly.“ (Wagner, 1990)

2 Cíle práce

Prvním cílem práce je shromáždit co nejvíce pramenů týkající se historického vývoje zahradního umění a základní principy obnovy památek zahradní a krajinné architektury, kterým je nezbytně nutné porozumět pro zachování jejich hodnoty. Tyto podklady jsou dokumentovány v textové části i v grafické příloze.

Následně bude vypracována literární rešerše. Zde budou stručně vymezeny základní pojmy, historie zámeckých zahrad a parků a metody jejich obnovy. V rámci práce je představeno několik realizovaných případů, které se k danému tématu vztahují. Představené realizace byly shrnuty, vyhodnoceny a jsou podkladem k řešení dané problematiky.

Na základě shromážděných podkladů je navazujícím stěžejním cílem vytvořit ideový návrh na úrovni studie na obnovu zámeckého parku v Čimelicích. Ta bude vycházet z historických a přírodních analýz, včetně terénního průzkumu a inventarizace dřevin. Součástí práce je podložení mapovými a grafickými podklady, které zobrazují jak historické snímky, tak i současný stav a vizualizace jednotlivých navrhovaných partií.

Na základě podkladů a rozborů bude zpracována studie obnovy, jež podpoří využití parku. Hlavním záměrem je rozvíjet a posílit obytnost parku tak, aby co nejlépe vyhovoval požadavkům rekreace.

Součástí návrhové práce je textová část, která je doplněna opět o grafické přílohy. V textové části je představen návrh řešení a popsány jednotlivé prvky v prostoru. V grafické příloze je ideové řešení, jež je ve formě výtvarně architektonické studie (výkresy půdorysu, perspektivy, axonometrie, řezy a pohledy)

Závěrem této práce je zhodnocení výsledku formou otevřené diskuze.

3 Literární přehled

3.1 Historie zahradní tvorby

Dějiny zahradní tvorby sahají již k počátkům civilizace a už od pradávna má člověk snahu o zlepšování okolí svého obydlí. V dobách středověku převažovala užitková funkce a postupně přibýval i význam obytný a rekreační. Společenská funkce zahrady je nám známa už od starověku u pohřebišť či posvátných hájů. Zahradní umění se vyvíjelo současně s uměním výtvarným, architekturou i dalšími obory. Ovlivňovaly ho také nejrůznější aspekty lidského života, jako jsou společenské, politické, hospodářské či náboženské poměry, vliv měly i tradice, vztah lidí k přírodě nebo klimatické podmínky (Hurych, 1984, Růžičková a kol. 1996).

Díky proměnlivému charakteru zahradních děl po sobě tyto památky, na rozdíl od architektonických děl, nezanechaly hmatatelnou podobu. Jejich podobu si tak můžeme představit pouze s pomocí slovních či obrazových materiálů. Poznatky o historii zahradní a krajinné architektury jsou tudíž často hypotetické (Hurych, 1984).

3.1.1 Egypt

Z Egyptských zahrad se nám bohužel nic nedochovalo, z historických pramenů však vyplývá, že byly velmi kultivované. Důkazem o vyspělosti této kultury jsou egyptské pyramidy nebo hrobky faraonů, které jsou sice jednoduchou, ale také podstatou formou architektury (Jellicoe, 1995).

Pro tyto zahrady bylo typické jejich uzavření od okolí. Zahrady byly obehnané vysokým plotem s jediným vchodem, zároveň měly přímé napojení na dům. Uplatnění v těchto zahradách našly záhony geometrických tvarů. V pravidelných rozestupech zde byly také rozmisťovány ovocné dřeviny. Uprostřed zahrady byl umisťován vodní prvek, který byl považován za nejcennější. Často se uplatňoval v podobě fontán či bazénů. Dále se v zahradě stavěly altány, pergoly či jiné drobné stavby (Kavka, Malý, 1970).

Už v Egyptě se ozeleňovala i veřejná prostranství. Především zde byly vysazovány aleje z palem (*Areceae*), olivovníků (*Olea sp.*), morušovníků (*Morus sp.*) i fíkovníků (*Ficus sp.*). Kromě palem (využívaly se ty se zpeřenými i dlanitě dělenými listy) byla často vysazována granátová jablka (*Punica granatum*), vavříny (*Laurus sp.*) či cypřiše (*Cupressus sp.*) a nejspíš i cedry (*Cedrus sp.*). Ze stálezelených dřevin se využívaly nejčastěji duby (Wagner, 1989).

Rostliny byly pěstovány jak ve volné půdě, tak i v nádobách. Vegetace byla také hojně tvarována do stříhaných stěn. Život egyptských obyvatel byl se zahradou velmi propojen a zahradnická činnost byla v té době stejně cenná jako jakákoliv jiná výtvarná umění (Wagner, 1989).

3.1.2 Mezopotámie

O podobě zahrad na tomto území se nám nezachovalo moc podrobných informací. Díky příznivému klimatu zde však byla vegetace velmi bohatá. Okolo monumentálních paláců, vysokých několik desítek metrů byly bohaté zahradní úpravy (Wagner, 1989). Pacáková-Hošťálková a kol. (1999) uvádí, že zeleň byla dovážena. Časté byly cedry (*Cedrus sp.*), zimozrázky (*Buxus sp.*) či platany (*Platanus sp.*). Nejznámější jsou visuté zahrady královny Semiramis, které patří mezi jeden ze sedmi divů světa. Zahrady budované na terasách, zároveň se střešními zahradami se těšily značné oblíbenosti (Mareček, 1992).

3.1.3 Persie a Indie

Tyto zahrady se odvíjí na základě mezopotamských. Byly pravidelné, často však napojené na volnou krajinářskou část, v níž se pak nacházely obory či posvátné háje. Budovány byly na rovině, ale i a často také na mírných svazích. Díky tomu se zde hojně objevují architektonické prvky v podobě podpěrných zdí a schodišť, která zdobí vázy, sochy či jiné umělecké plastiky (Otruba, 2003).

Otruba (2002) uvádí, že z dřevin byly často vysazovány *Pinus pinea*, *Cedrus sp.*, *Quercus sp.*, *Populus sp.*, ale i ovocné dřeviny. Úzce listnaté cypřiše (*Cedrus sp.*) byly vysazovány z důvodu

omezení turbulencí uvnitř zahrady., které byly způsobeny nežádoucím prouděním vzduchu podél hradeb. Dále se používaly léčivé a vonné byliny, včetně cibulovin (*Tulipa sp.*, *Narcissus sp.*, *Iris sp.* či *Lilium sp.*).

Významnou roli hrála v perských zahradách voda, která zakrývala venkovní hluk, zavlažovala rostliny, zvlhčovala a ochlazovala horké a suché mikroklima. Fontána chrlící vodu tak byla srdcem perské zahrady. V některých zahradách byly umístěny také bazény a jezírka, která byla obohacena o okrasné ryby. Mimo ryby patří k perské zahradě také ptactvo, jež zahradu obohacuje o další vjem (Khonsari a kol., 1998).

3.1.4 Antické Řecko

Zahrady ve starém Řecku byly soukromé i veřejné. Vzorem jim byly zahrady kultury mykénské a zřejmě i perské, o kterých byly informováni z objevitelských a dobovatelských tažení (Otruba, 2003). Pro tyto zahrady je charakteristická snaha splynout s okolní krajinou (Jellicoe, 1995).

Soukromé zahrady sloužily jako rozšíření obydlí. Toho bylo docíleno využitím peristyly (zahradní dvůr). Zahrady tvořené peristylem tak měly pravidelný tvar a byly obklopeny arkádovými chodbami, z nichž se vcházelo do jednotlivých obytných místností. (Hurych, 1984). Dominantou těchto zahrad býval vodní prvek, jako je kašna nebo studna, který byl situován do středu peristyly. Ten byl zdoben květinami i okrasnými dřevinami. Často se zde vyskytovaly střihané plůtky zimostrázu (*Buxus sempervirens*), vavřínu (*Laurus nobilis*) či myrty (*Myrthus communis*). Květinové záhony pak doplňovaly střihané plůtky podél cest (Wagner, 1989).

Ve veřejné zeleni se vysazovala stinná stromořadí podél silnic. Ta byla vysazována z platanů (*Platanus sp.*), vavřínu (*Laurus sp.*), topolů (*Populus sp.*) či dubů (*Quercus sp.*). Z jehličnatých dřevin byly pěstovány jedle řecká (*Abies cephalonica*) či borovice (*Pinus halepensis* a *Pinus pinea*) (Vlasák, 2012).

3.1.5 Antický Řím

Římské zahrady se řadí k formálním zahradám. Ty nejznámější byly založeny obvykle jako pravidelné. Jsou zde viditelné vlivy perské a řecké kultury. Zahrady v antickém Římě byly využívány mnohem více než u Řeků, běžně se v zahradách i přespávalo. Zpravidla byly protkány dlážděnou cestní sítí, kterou lemovaly květinové záhony. Uprostřed pravidelného peristyly, který převzali od Řeků, byla umístěna kašna (Bowe, 2004).

Šlapeta a Zatloukal (2010) uvádějí dva typy obydlí rozlišované v tomto období. Hospodářské objekty „vila rustica“ a městské vily neboli „vila urbana“, kde již nebylo primární funkcí hospodaření. Součástí luxusních sídel typu „villa urbana“ byl takzvaný *hortus*. Jedná se o velkou zahradu s okrasnými dřevinami, které byly velmi často upraveny řezem jako topiary nebo živé ploty. Zahrady se podobaly pravidelným římským, doplněným o okrasné a vodní prvky. *Hortus* u větších sídel se dělí na tři části. Jako samostatný oválný prostor byla část *avenue*, která byla zastíněná a pán domu zde mohl jezdit na koních či být nesen otroky. *Xystos* neboli terasa byla připojena k domu chodbou se sloupy a byla krytá. Poslední část *ambulatio* sloužila jako ideální místo k vycházce či rekreaci a skládala se z velkého množství květin, stromů a další zeleně (Bowe, 2004). Součástí zahrady býval i tzv. *paradisus*, jenž byl určen k chovu zvěře nebo ptactva. Byl udržován jako háj, rozdělený alejemi a obehnán vysokou zdí (Hurych, 1984).

3.1.6 Středověk

Pro středověk je charakteristické budování hradů na místech, která jsou těžce dostupná a se stísněným prostorem. To pro vývoj zahradního umění znamenalo určitý útlum. Prostor je omezen na malé „hradní zahrádky“, které byly běžným lidem nepřístupné a určené především k pěstování léčivých rostlin.

Rozvoj zahradního umění v této době je vázán na budování klášterů. Typické „rajské zahrady“ jsou křížově členěné do záhonů, což je odvozeno od stékání čtyř biblických řek (Píšon, Chavíl, Gíchon a Kúš). Uprostřed byla umístěna nádrž či studna. Zde můžeme vidět paralelu s řeckým a římským peristylem (Otruba, 2002). Klášterní zahrady

podporovaly studium vlastností rostlin (Otruba, 2002). Květiny pěstované v klášterních zahradách často znázorňovaly různá sdělení. Fialky jako symbol pokory, růže symbolizovaly Pannu Marii a lilie či konvalinka její čistotu. Symboliku měly i listy. Čtyřčetné znázorňují kříž, sedmidílné stvoření světa či trojčetný list jahodníku byl symbolem Svaté Trojice (Vlasák, 2012).

3.1.7 Renesance

Vlivem nových filosofických směrů, které se snažily o pravdivé chápání světa a života, vznikl v Itálii začátkem 15. století nový umělecký směr. Tento směr rozvíjí renesance a snaží se navázat na starověké Řecko. Renesanční zahrady se vyznačují pravidelností a osovostí. Pomocí cest jsou vymezena zpravidla čtvercová pole na plochem zahradním parteru. Ten je protkán nízkými stříhanými lemy keřů kolem květinových záhonů. Ve středu zahrady se velmi často nachází fontána se sochou (Otruba, 2002). Čtverce či obdélníky, které vznikly geometrickým členěním byly vyplňovány trávničky, záhony či ornamenty tvořené kamennou drtí. Při osázení rostlinami nemusely být využity pouze okrasné rostliny, ale často i léčivé byliny nebo dokonce zelenina. Tato „Zahrádka v zahradě“ neboli „Giordano segreto“ se těšila velké oblibě (Bašeová, 1991).

Z hlediska zeleně se stala renesance přelomovou, kdy se význam zahrady v této době téměř vyrovnal významu architektury. Zahrady byly uzavřeny zdí, která zdůrazňuje kontrast uměle vytvořeného porostu od přirozeného okolí. Stávaly se neoddělitelnou součástí nejen stavby, ale celé kompozice (Kupka, 2006).

S příchodem renesance se rozšířil sortiment zeleně i v naší zemi. Byly sem dovezeny dřeviny, které se staly v pozdějších letech pro Prahu příznačné (například *Robinia sp.*). Mezi významné realizace této doby patří Nová královská obora či Královské zahrady na Pražském hradě (Kupka, 2006).

3.1.8 Manýrismus

Ve druhé polovině 16. století se renesance začala přetvářet v manýrismus. Tento směr vznikl také v Itálii a porušoval geometrickou pravidelnost do té doby oblíbených zahrad. Nové zahrady byly prodlužovány oproti renesanci ve směru podélné osy. Začala se uplatňovat mnohotvárnost a perspektiva, jež rozšiřovala možnosti zahrady. Jejich tvorba kladla důraz na plasticitu tak, aby vynikla celá kompozice a byla podtržena její hloubka. Hlavním cílem bylo začlenit celkovou kompozici do okolního prostoru. Tento směr se dále rozšiřoval do Francie a Holandska, kde inspirován italskými zahradami se pomalu začal přetvářet v baroko (Bašeová, 1991).

3.1.9 Baroko

Již od počátku 17. století se baroko začalo šířit z Itálie po celé Evropě. Během tohoto století došlo toto umění až na francouzský dvůr, kde za krále Ludvíka XIV. zažilo svůj rozkvět. Především díky monumentálnosti oslnilo aristokratickou společnost, která toužila po výjimečnosti a luxusu. Sloužilo jako prostředek k prezentaci postavení a dání na obdiv majetku a bohatství. Královské zahrady zaručovaly dvornímu panstvu celodenní zábavu a byly naplněny mnoha kratochvílemi a radovánkami (Kalusok, 2004).

Nejvýznamnější částí barokních zahrad jsou partery. Ty dělí zahradu na několik částí, které tvoří důmyslný celek. Tyto partery vytvářejí plastičnost zahrady. Pohled z vyvýšených míst v okolí zahrady, balkonů a oken jim dává vyniknout. Výrazná zde bývá především hlavní osa, jež tvoří pomyslnou páteř zahrady a z ní paprscitě vyběhající vedlejší cesty, jež rozdělují jednotlivé partery. Ty bývají často ohraničovány stříhanými stěnami do geometrických obrazců (Kalusok, 2004). Jak uvádí Vlasák (2012), parter je doplněn i nádobovou zelní, která se zimuje v oranžeriích.

Zahrady se v Evropě vyskytují ve dvou podobách. „Zahrady italského typu“ jsou prostorově menší, často zakládány na svahu a řešeny terasovitě. Příkladem tohoto typu jsou barokní zahrady pod Pražským hradem z 2. poloviny 18. století (Kupka, 2006). Ve Francii,

především na dvoře Ludvíka XIV. se barokní sloh začal odklánět od italského typu, přiklánějíci se k antickým vzorům., čímž vznikla „francouzská“ klasicistní zahrada. Jako příklad francouzských zahrad uvádí Hurych (1984) Schönbrunn ve Vídni, či komplex staveb a zahrad ve Versailles, vytvořených francouzským architektem Le Nôtrem.

3.1.10 Klasicismus a romantismus

Vrchol barokních principů udává Otruba (2002) v období klasicismu. Především ve Francii vzniká francouzský formální sloh, který se šířil po celé Evropě, včetně Anglie. Zde vzniklé typy pravidelných francouzských zahrad a parků jsou rozvolněny a přetvořeny, čímž vzniká anglický krajinářský styl.

Romantismus se projevil v zahradním umění především stavbami romantického rázu, které byly umísťovány především v koutech zahrad. Vznikaly tak jeskyně, umělé zříceniny, pustevny a podobně (Mareček, 1992).

3.1.11 Krajinářský park a 19. století

Mezi první kritiky nepřirozeného způsobu formování prostředí byl lord Francis Bacon Verulámský. Ve svém spise „Essay on the Gardens“, který byl vydán v roce 1624, nastínil charakter přírodní zahrady. Tu doporučuje rozdělit na tři části s různou intenzitou úpravy. Ze zahrady by měly být výhledy do okolí, cesty vedeny ve vlnkách a vodní plochy mají mít přirozený charakter (Wagner, 1984).

Jako významný zdroj inspirace byla považována barokně romantická římská krajina, která byla představována v dílech francouzských, holandských a italských malířů v 17. století, mezi které patří Nicolas Poussin či Claudie Lorrain (Pavlátová a kol., 2004)

Jednou z hlavních příčin odklonu od pravidelných zahrad byla liberárně-buržoazní revoluce, v níž šlechta zchudla a neměla dostatek finančních prostředků na nákladnou údržbu parků. Díky chovu hospodářských zvířat byl taktéž vyžadován dostatek orné půdy na pastvy.

Tyto pastevní krajiny jsou jakýmsi předobrazem přírodního parku. Dalším z důvodů byli i časté mlhy a deštivé počasí, které zamezovali plnému efektu francouzských zahrad (Wagner, 1984).

Architektonické prvky byly vázány na krajinářsky utvářené prostory, navazující na otevřenou krajinu. Spojujícím článkem byla souvislá travnatá plocha, bez dekorativních parterů. K otevření pohledů do krajiny přispělo zavedení skrytého oplocení. Nazváno bylo dle úžasu návštěvníků ha-ha. Místo, ke kterému byl v předchozí době směřován pohled rovnými alejemi, usilovalo o panoramatické pohledy do krajiny, která se před návštěvníkem malebně prostírala (Otruba, 2005, Kalusok 2004, Pavlátová a kol., 2004).

3.1.12 Secesní zahrada

Dle Wagnera (1989) znamenala secese úpadek zahradního umění. Byla posledním univerzálním stylem, který na přelomu 19. a 20. století zasáhl většinu Evropy. Je pro ni typické použití převislých dřevin jako *Salix sp.* a *Betula sp.* a využívání popínavých rostlin. Používaly se rostliny s exotickým habitem a barvami květů či listů (Mareček, 1992).

3.2 Terminologie

„ Pojem je totiž přednější než slovo. Nejdříve musíme nějaký předmět uchopit svou myslí, musíme jej pochopit, pojmut do řádu své mysli, musíme si o něm – jak pěkně říká lidová čeština – udělat pojem a pak jej teprve označíme slovem“ (Neff, 2007).

- **Anglický park:** je „park komponovaný na principu volného uspořádání ploch a prvků, inspirovaný představami o ideální krajině“ (ČSN 83 9001).
- **Brodérie:** „ornamentální kresba v polích barokního parteru, vysazována po obvodu a v linii nízkým tvarovaným buxusem (Pacáková-Hošťálková, 2004).
- **Formální zahrada:** „zahrada pravidelná, geometrizovaná, zachovávající formu příslušného slohového období“ (Pacáková-Hošťálková, 2004).

- **Francouzská zahrada:** „pravidelná zahrada uspořádaná podle zásad francouzské barokní a barokně-klasicistní tvorby“ (ČSN 83 9001).
- **Genius Loci:** je římský pojem. Dle Ložka (2003) je nejlepší definicí „ducha místa“ důvod, který neumíme pojmenovat, ale kvůli kterému se na dané místo vracíme.
- **Historická zahrada, park:** jedná se o: „architektonickou a vegetační kompozici, jež byla nebo je celá či z části z hlediska dějin nebo umění celospolečensky významná“ (Pacáková-Hošťálková, 2004).
- **Inventarizace:** „soupis jednotlivých dřevin rostoucích na hodnocené lokalitě s uvedením botanického názvu, aktuálních hodnot dendrometrických údajů a sadovnické hodnoty, popřípadě zdravotního stavu...její součástí je plán se situačním zakreslením jednotlivých dřevin“ (ČSN 83 9001).
- **Konzervace:** „je technické zajištění památky k jejímu uchování“ (Blažíček, 1962).
- **Krajinářský park:** „areál komponovaný voným, nepravidelným způsobem, respektujícím nebo napodobujícím přirozenou krajinu“ (Pacáková-Hošťálková, 2004).
- **Obnova:** „je souhrn různých činností památkové péče, pro něž je metodicky společné, že se neomezují na samu konzervaci, nýbrž usilují o obnovení památky v jejím celkovém účinku“ (Blažíček, 1962).
- **Parter:** „rovinná část zahrady v bezprostřední blízkosti před hlavní budovou, rozdělovaná na záhony, cesty a vodní plochy“ (Kroupa, 2004).
- **Rekonstrukce:** „zpodobnění nebo znázornění předpokládaného vzhledu nezachované nebo jen z části zachované památky“ (Blažíček, 1962).
- **Renovace:** „uvedení do stavu, který má odpovídat původnímu stavu – originálu před opravou“ (Pacáková-Hošťálková, 2004).
- **Revitalizace:** „opatření, někdy dočasné zamezující zhoršování stavu památky“ (Pacáková-Hošťálková, 2004).
- **Stromořadí:** „primární, liniový vegetační prvek“ (Šimek, 1997).
- **Vegetace:** „soubor rostlin, přirozených rostlinných společenstev a záměrně založených porostů rostlin“ (ČSN 83 9001).

- **Vegetační prvek:** „základní prostorová složka díla zahradní či krajinářské tvorby. Vegetační prvek je určen fyziognomií, prostorovým uspořádáním rostlin a způsobem pěstování“ (Šimek, 1997).
- **Zahradní architektura:** v širším slova smyslu utváří na daném pozemku ideální obraz přírody na základě slohotvorných směrnic a dobových architektonických názorů (Blažíček, 1962).
- **Zeleň:** „soubor tvořený živými i neživými prvky zeleně, záměrně založenými nebo spontánně vzniklými, o které je zpravidla pečováno sadovnicko-krajinářskými metodami“ (ČSN 83 9001).

3.3 Zeleň a její význam

Význam zdravého a neporušeného životního prostředí je jedním ze základních předpokladů harmonického vývoje lidské společnosti. Navození dojmu prostředí přírody, ve kterém se přirozeně vyvíjel je člověku umožněno prostřednictvím parků, zahrad i samostatnými prvky krajinné vegetace (Hurych, 2011).

Mikroklimatický a hygienický význam zeleně spočívá v regulaci vlhkosti, teploty, chemického složení vzduchu i ve snižování znečištění prachovými částicemi. Zeleň upravuje klimatické a ekologické podmínky vyhovující z hlediska hygienické vhodnosti pro člověka (Kavka a Šindelářová, 1978). Vyšší vzdušnou vlhkost nám zaručí rostliny působící na teplotu, bránící přehřátí půdy a zmírňující kolísání teplot. Oproti tomu v noci zabraňují ztrátám tepla (Hurych, 2011). Na listech rostlin se též usazují prachové částice, především u travních porostů a porostů dřevin. Největší sedimentační účinky mají různorodé porosty v kombinaci travníkovými plochami (Petrik, 1977)

Psychologická funkce zeleně je souhrnné působení na člověka. Zelená barva, vnímání světla a stínu, barevnost výsadeb listů či květů i proměnlivost scenérie má pozitivní vliv na nervový systém člověka. Zahrady či parky jsou místem k aktivnímu i pasivnímu odpočinku člověka (Hurych, 2011, Supuka a kol. 1991).

Estetické hledisko má výchovný vliv ve smyslu kladného postoje k přírodě. Proměnlivost tvarů a barev vyvolává v člověku různé estetické dojmy. Tato hodnota dřevin i květin spočívá především v rozmanitosti výsadeb, mimo jiné i v závislosti na ročním období (Kavka, 1978).

3.4 Ochrana a obnova památek zahradního umění

Obnova památek zahradního umění má několik aspektů. Dle Pejchala (2005) jsou jimi platná legislativa, východiska a zásady, které jsou dány Florentskou chartou, pohled památkové péče na význam objektu a legitimní zájmy jiných oborů a požadavky lidí na využívání objektů.

Problematiku krajiny v naší republice řeší první zákonná ustanovení v 80. letech. Do dnes platný zákon z roku 1987 o Státní památkové péči č. 20, ve znění pozdějších předpisů řeší systém zákonné ochrany a péče o kulturní krajinu v Čechách (Hendrych, 2005).

3.4.1 Památková péče v ČR

Památková péče má v České republice mnohaletou tradici, jejíž právní základ i metodické principy se utvářely v souladu s odbornými aktivitami. Znalost mezinárodních dokumentů u pracovníků památkové péče je v praxi velmi důležitá (Štulc, 2007).

Zákon o Státní památkové péči č.20/1987 Sb. byl přijatý ještě za komunistického režimu a do současnosti prošel mnohými novelizacemi. Ochrana se v přední řadě vztahuje na „kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu“ (zákon č. 20/1987 Sb., §1, odst.1.). Kulturní památku může na základě tohoto zákona prohlásit výhradně Ministerstvo kultury (zákon č. 20/1987 Sb., §2.).

Současně zákon stanovuje péči o památky a zavazuje dotčené majitele k „zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením“ (zákon č. 20/1987 Sb., §9, odst.1.). Její obnovu lze dle zákona provést pouze po předběžném vyžádání závazného stanoviska.

Dle normy (zákon č.350/2012 Sb., ze dne 19. září 2012, kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé související zákony) jsou stanoveny možnosti obnovy památky zahradního umění. Podle druhu stavby stanovuje zákon, za jakých podmínek je možné stavbu provést. Upřesnění a stanovení postupu a formy provádění jsou uvedena v prováděcích vyhláškách toho zákona.

Další normou, týkající se obnovy památek je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon definuje krajinu a další pojmy jako VKP (významný krajinný prvek), ÚSES (územní systém ekologické stability) či dřevina rostoucí mimo les. Tento zákon v rámci §46 a §47 stanovuje i ochranu památných stromů, které je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji. Dle §12 je stanovena ochrana krajinného rázu, kterým je přírodní, kulturní a historická charakteristika, tak že zásahy mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování chráněných území, významných krajinných prvků či kulturních dominant krajiny (zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů).

Ústřední orgán státní památkové péče je Ministerstvo kultury ČR, jež zřizuje i památkovou inspekci. Vláda ČR prohlašuje památkové rezervace a kulturní památky. Krajské, v některých případech i městské a obecní úřady se podílejí na výkonu státní správy. Národní památkový ústav (NPÚ) a 9 krajských památkových ústavů jsou odbornými organizacemi zřízenými Ministerstvem kultury ČR a zajišťují výzkumnou, dokumentační a informační činnost. Činnost NPÚ je určena památkovým zákonem. (Pavlík, 1998).

3.4.2 Mezinárodní smlouvy

Pro nakládání s památkami je při péči o jejich vegetační složku nutno vycházet z mezinárodních dokumentů. Mezi ně patří zejména Benátská charta z roku 1964, která vznikla na základě potřeby vytvořit sdružení odborníků na konzervování a restaurování, a Florentská charta z roku 1981 (www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakladni-odborne-specializace/krajina-historicke-zahrady-aparky/). Ochranou památky a nejvyšším možným oceněním je zařazení na Seznam světového a přírodního dědictví UNESCO.

Tato organizace splňuje tři základní funkce – podporovat mezinárodní intelektuální spolupráci, posilovat mír a poskytovat operativní pomoc členským státům (Vošáhlík, 1998). Hlavním poradcem UNESCO ve věcech ochrany kulturního dědictví je ICOMOS, což je Mezinárodní rada pro památky a sídla. Každoročně tato rada pořádá regionální i mezinárodní symposia a konference k výzkumu, teorii i praktickým metodám péče o památky (Štulc, 2007).

3.4.2.1 Florentská charta

V květnu 1981 ve Florencii nechal na svém 21. zasedání mezinárodní výbor pro historické zahrady ICOMOS-FLA vypracovat chartu týkající se ochrany historických zahrad. Tato charta zdůrazňuje, že restaurování jakékoliv historické zahrady nelze provádět bez vypracování důkladné studie, která vychází z průzkumů, archeologických výzkumů a zhodnocení dostupných dokumentů, jež se týkají dané zahrady. Předkládá definici historických zahrad a parků, zásady údržby, konzervace, restaurování a konkretizuje možnosti jejich využití (www.mistnikultura.cz, Jančo, 2009)

Na úvod v odstavci A stanovuje že „Historická zahrada je charakterizovaná a rostlinná kompozice, která z hlediska historie nebo umění představuje obecný zájem. Jako taková je považována za památku“. Další články tohoto odstavce definují cíle dané problematiky a následující odstavec se věnuje článkům o druzích péče, jako je údržba, konzervace či restaurování (Petrů,1975).

U historické zahrady, jakožto součásti historického dědictví, je pro její zachování vyžadováno maximum trvalé péče s nepřetržitou péčí kvalifikovaných osob. Neopomíná ani zajištění rozmnožování různých druhů rostlin, které jsou vhodné pro údržbu a renovaci historické zahrady (Florentská charta, čl. 24).

3.4.3 Možnosti při obnově zahradních památek v současné době a její význam

Obnovou ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči je každá rekonstrukce, restaurování, údržba, oprava či jiná úprava památky. V současné době existuje nesčetné množství různých způsobů, jak řešit obnovu památek zahradního umění. Různé přístupy jsou si často navzájem podobné, někdy naopak protichůdné. Jako hlavní cíl obnovy by nemělo být řešení dílčích problémů, nýbrž komplexní řešení (Machovec, 2014).

Profesor Ing. Ivar Otruba, CSc. (2002) formuluje tři metody obnovy. První z nich je exaktní, která může dále vycházet z aktuálního stavu památky. Druhá, anglická obnova, se opírá o analogické situace s obdobným příkladem v případě nedostatku průkazného materiálu. Poslední je vědecká hypotéza vzniklá na základě vědecky podložených indicií, jak by měla být příslušná památka formována.

Řešení obnovy kulturních památek by mělo vést k dosažení optimální autenticity. Jakémukoliv obnovovanému zásahu by mělo předcházet formulování záměru, cíle a způsobu obnovy. Díky proměnlivému charakteru památek zahradního umění je na základě podrobných analýz určit priority záměru (Machovec,2004).

Vlastník je povinen si před provedením obnovy vyžádat závazné stanovisko formou písemné žádosti na obecním úřadě obce s rozšířenou působností (ustanovení P 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.) V písemné žádosti jsou uvedeny údaje o názvu a umístění kulturní památky včetně rejstříkového čísla, popis současného stavu kulturní památky s uvedením závad, předpokládaný rozsah obnovy, investora, předpokládané celkové náklady, termín provedení úprav a dále přínos obnovy pro další využití kulturní památky.

3.5 Inspirační parky a realizované obnovy

„Je snadné najít starý obraz a podle něj udělat nově starou zahradu, park. Často se tomu říká rekonstrukce, i když fakticky nevíme, zda to tak skutečně vypadalo. Těžší je vše lokalizovat, ověřit, odkryt, odkopat, najít skutečné stopy průběhu staletí, a teprve ty obnovit.“ (Otruba 2002)

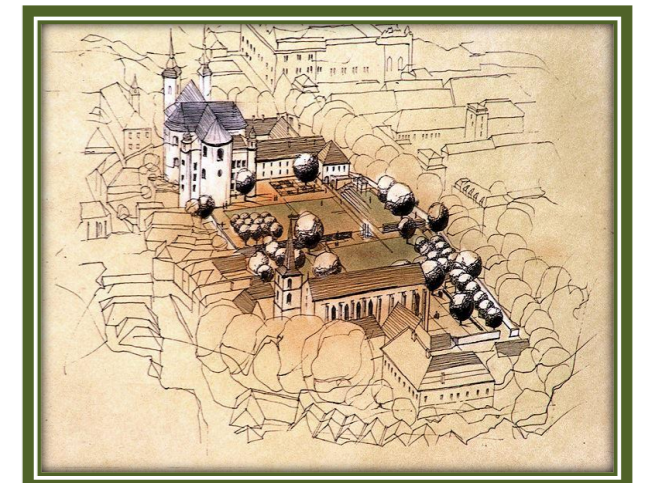
3.5.1 Klášterní zahrady v Litomyšli

Klášterní zahrady se nachází na vyvýšeném místě poblíž zámku v Litomyšli u bývalého piaristického kláštera. Původně se zde nacházela renesanční úprava, jež byla spolu s výstavbou barokního piaristického chrámu pozměněna na barokní se štěpnicí a zelinářskou a ovocnou zahradou. Do 30. Let 20. století byly zahrady udržovány, po odchodu piaristů z Litomyšle v roce 1948 byly zahrady nepřístupné bez využití a následně došlo k jejich zpustnutí (Sendler, 2012).

Autory návrhu realizovaného v letech 1999-2000 jsou Zdeněk Sendler, Václav Babka a Radko Květ. Jejich návrh využívá výraznou geometrii a dává do souvislosti historické prvky do soudobého návrhu. Mírně svažité terén je zpřístupněn kamennými zídkami a mlatovými cestami, které rozčleňují víceúrovňový prostor tvořený travnatými partery. Centrum tvoří vodní prvek, kde byly umístěny sochy Olbrama Zoubka. Travnaté plochy jsou doplněny výsadbou stromů a trvalkovými záhony. Výraznou dominantou je vyhlídkový altán s litinovou mapou Litomyšle (Pučerová okol., 2014).

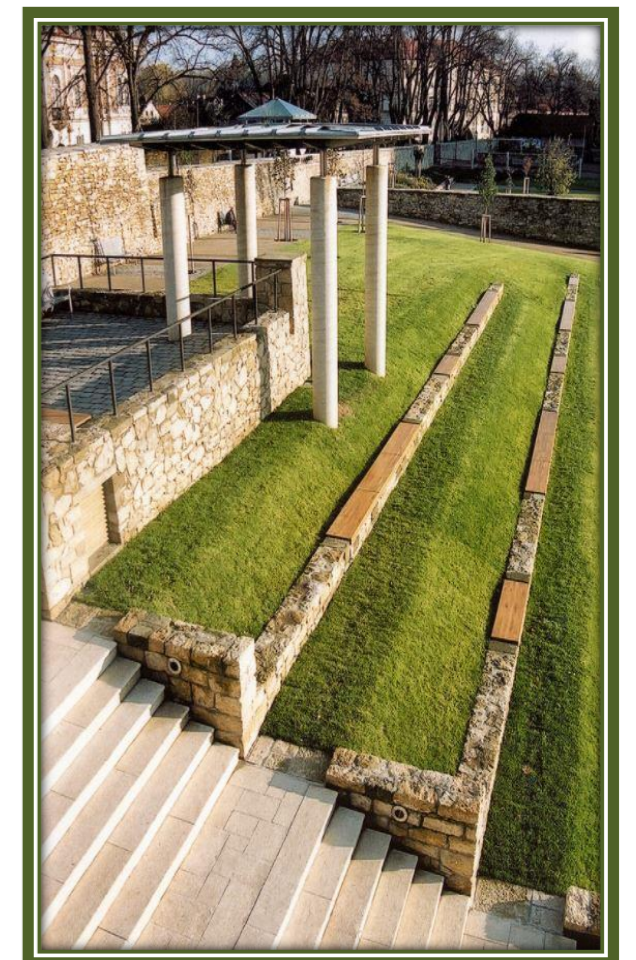
Obr. č. 1: Skica návrhu, kde je zřetelné minimální využití stávající zeleně (www.archiweb.cz).

Obr. č. 2: Zahradám vévodí vodní prvek se sochami O. Zoubka (www.archiweb.cz).

Obr. č. 3: Fotodokumentace zahrady před a po realizaci (www.archiweb.cz).

Obr. č. 4: Terén členěný zídkami s pohledem na altán (www.archiweb.cz).

3.5.2 Kroměříž

První doložené zmínky o založení první zahrady jsou mezi léty 1565-1572. Zmínky o ovocném sadu (štěpnici), užitkové (zelinářské) a okrasné zahradě (květnici). V době třicetileté války zámek vyhořel. Spolu s hlavními pracemi na zámku po roce 1680 vznikla i podzámecká zahrada. Původní plán zahrady byl vypracován F. Luchese, který vzápětí přepracoval G.P. Tencalla. Ten v zahradě navrhl prvky jako je pavilon s vodotryskem, grottami a fontánami. Tato zahrada je nejvýznamnější pozdně renesanční až barokní doklad italské zahrady na českém území (Hořejš, 1997).

V roce 1964 byl vypracován projekt na památkovou restituci Květné zahrady, který byl postupně realizován. Jeho autorem byl architekt Dušan Riedl (Petruš, 1975). V roce 1998 byl zámek s Podzámeckou zahradou i Květná zahrada zapsána na Seznam památek světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. V následujících letech (1999-2000) vznikl projekt na úpravu zaniklé části. Autorem projektu Holandské a Pomerančové zahrady byl Doc. Dr. Ing. Arch. Otakar Kuča. Východiskem kompozičního řešení pro památkový záměr obnovy Květnaté zahrady, zpracovaný Ing. Lenkou Křesadlovou Ph.D. jsou rytiny ze 17. století (Křesadlová, 2010).

Realizace byla zahájena v roce 2010 a v září 2014 byly práce dokončeny.

Obr. č. 5: Detailní pohled na výsadbu broderie s použitím okrasného zelí (*Brassica oleracea*) (<https://www.zamek-kromeriz.cz/>).

Obr. č. 6: Květná zahrada, pohled na rotundu a květinové záhony (<https://www.zamek-kromeriz.cz/>).

Obr. č. 7: Pohled přes broderie ke kolonádě (<https://www.zamek-kromeriz.cz/>).

3.5.3 Průhonice

První zmínky o průhonickém parku se datují k roku 1404, kdy Jan Dubečský z Dubče zakoupil zdejší panství. Jedinečnou kompozici mu však dali až majitelé Marie-Antonie Gabriela z Nostitz-Rienecku a její manžel Arnošt Emanuel Sylva-Taroucca (Hořejš, 1997). Při jeho zakládání se řídil filozofií, která měla smysl v zušlechtnění přírody tak, aby zachovala ráz české krajiny. Budování parku bylo svěřeno zahradníku F. Thomayerovi a probíhalo mezi roky 1885 až 1917. Válka však přerušila rozšiřování parku a v poválečném období chyběli finance na jeho údržbu a rozšiřování (Hořejš, 1997).

Průhonický park je příkladem kompozice přírodně krajinářské úpravy na přelomu 19. a 20. století. Osázení parku v době tzv. anglických parků je důvodem zastoupení nejen domácích, ale i zámořských dřevin. V areálu můžeme nalézt 196 druhů jehličnanů a 847 druhů listnatých dřevin. Zcela ojedinělý je zde výskyt pěnišníků a azalek, například: *Rhododendron dauricum*, *R. hippohaoides*, *R. occidentale*, *R. augustinii* a další. Jejich šlechtění má v Průhonicích dlouholetou tradici (Heike, 1984).

Obr. č. 8: Pohled na zámek přes Podzámecký rybník (<http://www.pruhonickypark.cz/>).

3.5.4 Lednicko-valtický areál

Rozlehlá zahrada byla u zámku založena mezi roky 1544-1585 Hartmanem II. z Lichtensteinu. Skládala se ze zelinářských záhonů, štěpnice i okrasné části. Valtice si i přes mnohé úpravy zachovaly barokní podobu. Oproti tomu sídlo v Lednici se nese prvky romantické novogotiky. V 90. letech 18. století zde byly vystaveny romantické stavby, které jsou charakteristické pro anglické parky (dnes zaniklý Chrám slunce, čínský pavilon, holandský dům, minaret či obelisk). Nejvýznamnější úpravy započaly v roce 1805, kdy vznikly další romantické stavby jako umělý vodopád či umělá zřícenina Janohradu. Práce vedl nizozemský zahradník Richard van der Schottem. V 19. století Lednický a Valtický park splynuly v jeden. Symbolem tohoto spojení se stalo stromořadí, které obě místa spojuje již od roku 1715. Areál patří mezi nejkrásnější a nejvýznamnější v Evropě a od roku 1996 patří na seznam památek UNESCO (Hořejš, 1997). Rozloha obou parků činí 270 ha. Původně renesanční, později barokní úprava byla přebudována na krajinářský park. Tato úprava byla navržena architektem Fantim a botanikem Van der Schottem. V současnosti se zde nachází 356 druhů listnatých dřevin a 130 druhů jehličnatých dřevin (Pacáková-Hošťálková, 1999).

Obr. č. 9: Pohled na zámek, kde v předu je reminiscence původního květinového záhonu. Středový záhon, na kterém se nachází modelovaný terén s květinami je vyvýšen cca o metr (mapy.cz).

Obr. č. 10: Pohled na ornamentální záhon, který je tvořený letničkami (<http://www.unesco-czech.cz>).

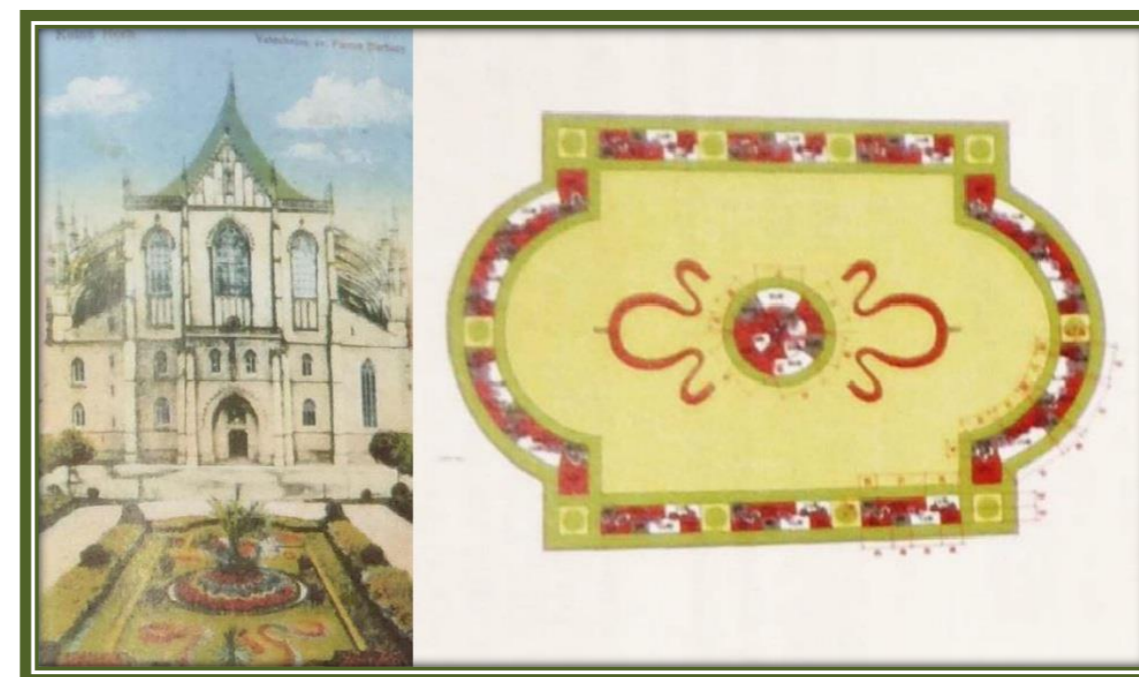

Obr. č. 11: Fotografie zachycující prostor před chrámem sv. Barbory. Květinový záhon uprostřed po stranách lemují kulovité javory (<http://www.pruvodcikutnahora.cz/>).

3.5.5 Kutná hora - park u chrámu sv. Barbory

Založení parku je zmiňováno již v roce 1869, ale z písemných pramenů nelze vyčíst jeho původní podoba. V dochovaném stavu byl založen kolem roku 1905. Jeho podoba je zachycena i na dobových fotografiích. O dva roky později je park zmiňován jako „Krasosad“ (Pacáková-Hošfálková, 2012). Zásadní pak pro park byla návštěva zahradního architekta Josefa Kumpána, který navrhl kompoziční řešení parku a jeho pěstební opatření (Řeháková, 2012).

Park měl být v rámci obnovy navrácen do podoby při jeho založení z počátku 20. století. Koncepce vycházela z dendrologického průzkumu a historických analýz. Ponechány byly kulovité javory, které vymezují parter. Převážná část keřového patra byla odstraněna a dominantou byl prohloubený květinový záhon. Ten vychází z historického období a zároveň je řešen tak, aby umožňoval pravidelnou údržbu (Řeháková, 2012).

Obr. č. 12: Stav na počátku 20. století a návrh výsadby za použití letniček: *Alternanthera bettzickiana* 'Red Green Yellow', *Cleome hassleriana* 'Sparkler Blush' a *Cleome hassleriana* 'Sparkler Rose' (Řeháková, 2012).

3.6 Materiál a metodika práce

Diplomová práce má charakter studie, skládající se ze dvou částí, a to textové a grafické). V textové části je úkolem nashromáždit co nejvíce literárních zdrojů. Z těchto zdrojů pak vychází literární rešerše, která se zabývá vývojem historických období a problematiky obnovy historických zahrad a parků. Pramenem informací jsou literární publikace a řada mapových podkladů. Z historických podkladů bude popsáno území, jak se měnilo v průběhu času až po současnost. K tomuto účelu jsou slouží publikace a podklady vyhledané v institucích, kterými jsou Třeboňský archiv, publikace vydané Obecním úřadem Čimelice, knihovna Zemědělská a potravinářská, knihovna České zahradnické akademie Mělník, atd.

Dále na základě terénního průzkumu jsou shromážděna data o současném stavu, dendrologický průzkum a snímky pro fotodokumentaci. Terénní průzkum bude proveden v rámci celého řešeného území, včetně jeho přilehlých částí a okolí. Bude zjištěn skutečný stávající stav a informace budou dále vyhodnoceny. Následně tyto materiály poslouží pro mapové analýzy.

V analytické části z mapových podkladů a písemných zdrojů budou zhodnoceny přírodní podmínky z různých hledisek (geologické podmínky, pedologické podmínky, klimatické podmínky, potencionální přirozená vegetace apod.). Historické podklady budou porovnány a popsány tak, jak se měnil řešený park v průběhu času, spolu s historickým kontextem.

Do mapy současného stavu budou zakreslen stávající stav, který bude výchozím materiálem pro tvorbu studie. Doprovodná fotodokumentace dotvoří obraz stávajícího stavu území, spolu s informací, z kterého místa byl daný snímek pořízen.

Na základě předešlých analýz, které budou zhodnoceny bude zpracována studie a dílčí návrhy.

Závěrečná fáze bude kompletací práce a kontrola, kde budou doplněny případné textové a mapové výstupy.

Zvolený postup pro zpracování práce v bodech:

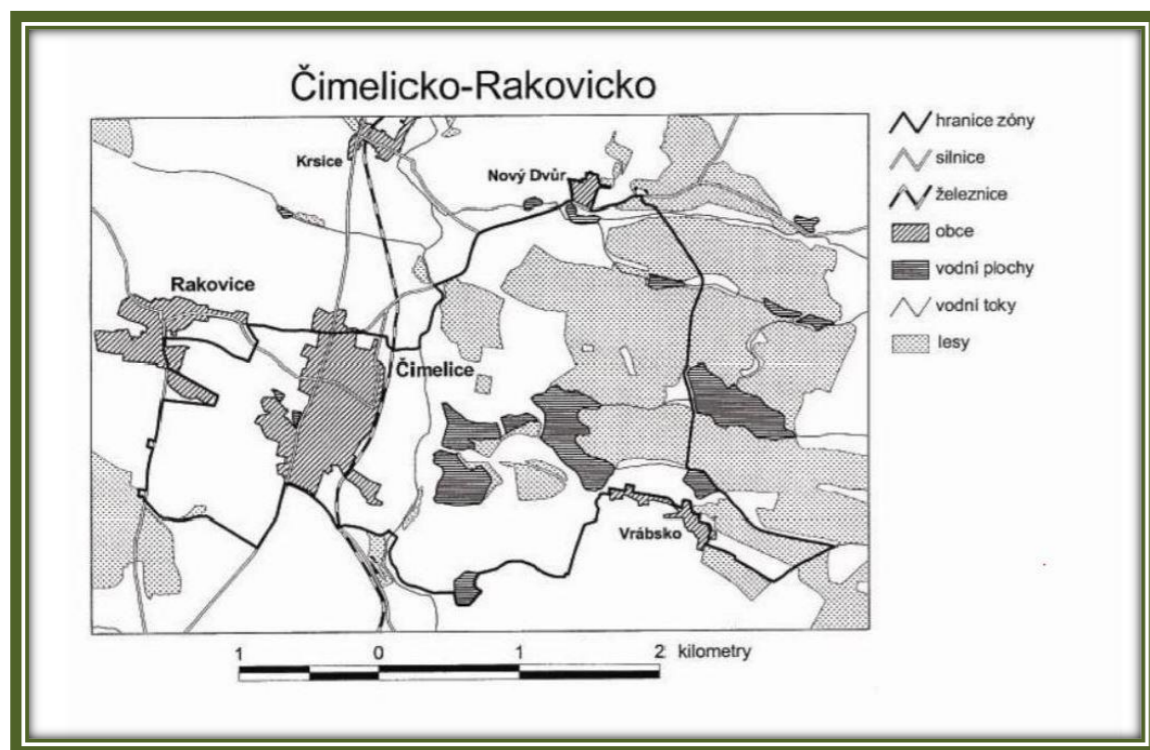
- I) Shromáždění literárních podkladů, ucelený obraz o lokalitě
- II) Shromáždění mapových podkladů
- III) Vytvoření textové části literární rešerše na základě shromážděných podkladů
- IV) Pořízení fotodokumentace
- V) Vypracování inventarizace a dendrologického průzkumu
- VI) Vypracování analýz (širší vztahy, historický vývoj, provozní vztahy, kompoziční analýza)
- VII) Vytvoření návrhu studie
- VIII) Zpracování grafické části studie
- IX) Zpracování textové části studie
- X) Kompletace výsledků diplomové práce

4 Zhodnocení podkladových údajů

4.1 Širší vztahy

Areál zámeckého parku o rozloze 11,2 ha se nachází v obci Čimelice (dříve Tchmelitz) v Jihočeském kraji, okrese Písek. Zeměpisná poloha Čimelic je 49° 27' severní šířky a 14° 5' východní délky, 18 km severně od města Písek. Park je součástí krajinné památkové zóny Čimelicko-Rakovicko (Mapa č.1), zřízené vyhláškou Ministerstva kultury číslo 157/2002 Sb. ze dne 2. dubna 2002. Tato památková zóna je příkladem historicky utvářené krajiny. Barokní kompozice v okolí šlechtického sídla zde byla promyšleně ztvárňována od konce 17. do konce 19. století. Obec Čimelice je těžištěm tohoto krajinného areálu. Díky sochařské výzdobě J. Hammera z 18. století je zvýšena unikátnost této kompozice.

Obec protíná dopravní tepna I/4 z Písku do Prahy, navazující na rychlostní komunikaci R4. Již od roku 1875 je do Čimelic zavedena železniční trať, kde mimo regionální spoje je zaveden i rychlíkový spoj České Budějovice-Písek-Praha (Grafická příloha č.1).

Mapa č. 1: Čimelicko-Rakovicko (Zdroj: Přepis č. 157/2002 Sb. *Zákony pro lidi* [online].2010-2013, 27.02.2018 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-157>)

4.1.1 Občanská vybavenost

Z hlediska služeb v obci nalezneme zdravotní středisko, lékárnu, poštu a obvodní oddělení policie. Díky své poloze na dopravní tepně I/4 ze Strakonice a Písku do Prahy je zde zřízena i čerpací stanice, vedle níž je pneuservis. V obci se také nachází Základní i Mateřská škola Čimelice. Obě školy sousedí se zámeckým parkem ze severozápadní strany a zřízené byly roku 1945. V minulosti zde působila Střední průmyslová škola filmová, která měla pozitivní vliv na místní kulturní život, avšak negativní vliv na zámecký park (například nevhodně umístěnými dřevinami. V roce 1984 byla přeložena do Prahy. Po levé straně ve směru Písek se nachází centrální sklad firmy Siko Koupelny, který je negativní dominantou krajiny (Toman, 2000)

4.1.2. Turismus

Mezi Čimelicemi, Rakovicemi a Mirovicemi vede 12 km dlouhá trasa, která se nazývá Alšova naučná stezka. Jednotlivá zastavení jsou vlastivědného zaměření. Návštěvníkům přibližuje historické, přírodní a archeologické zajímavosti. Výchozí místo je v Mirovicích, kde je umístěno první z devíti zastavení, která jsou osazena informačními panely (Cimelice.cz). Mimo stezku vede z Písku přes Čimelický park do Rakovic také cyklotrasa 1158 (Mapy.cz).

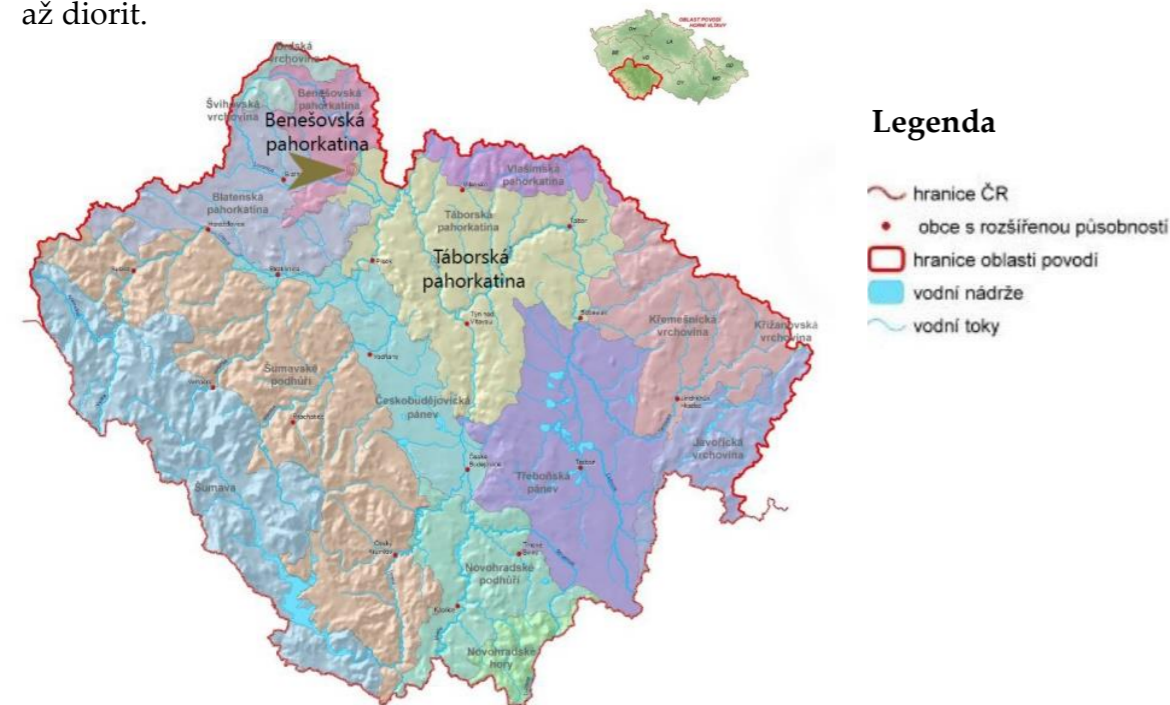
Turistický potenciál obce Čimelice je vysoký. Mimo zámek a jeho okolí dominuje obci původně gotický kostel Nejsvětější Trojice, který byl v roce 1823 klasicistně přestavěn dle pražského architekta J.F. Joendla. Na jihu obce nalezneme hřbitov s empírovou kaplí, vystavenou opět na návrh J.F. Joendla. Další významnou stavbou, hlavně z kompozičního hlediska barokního řešení krajiny je dvůr Bissingrov postavený na poloostrově rybníka Bissingrov (Grafická příloha č.5).

4.2 Přírodní podmínky

4.2.1 Geologie

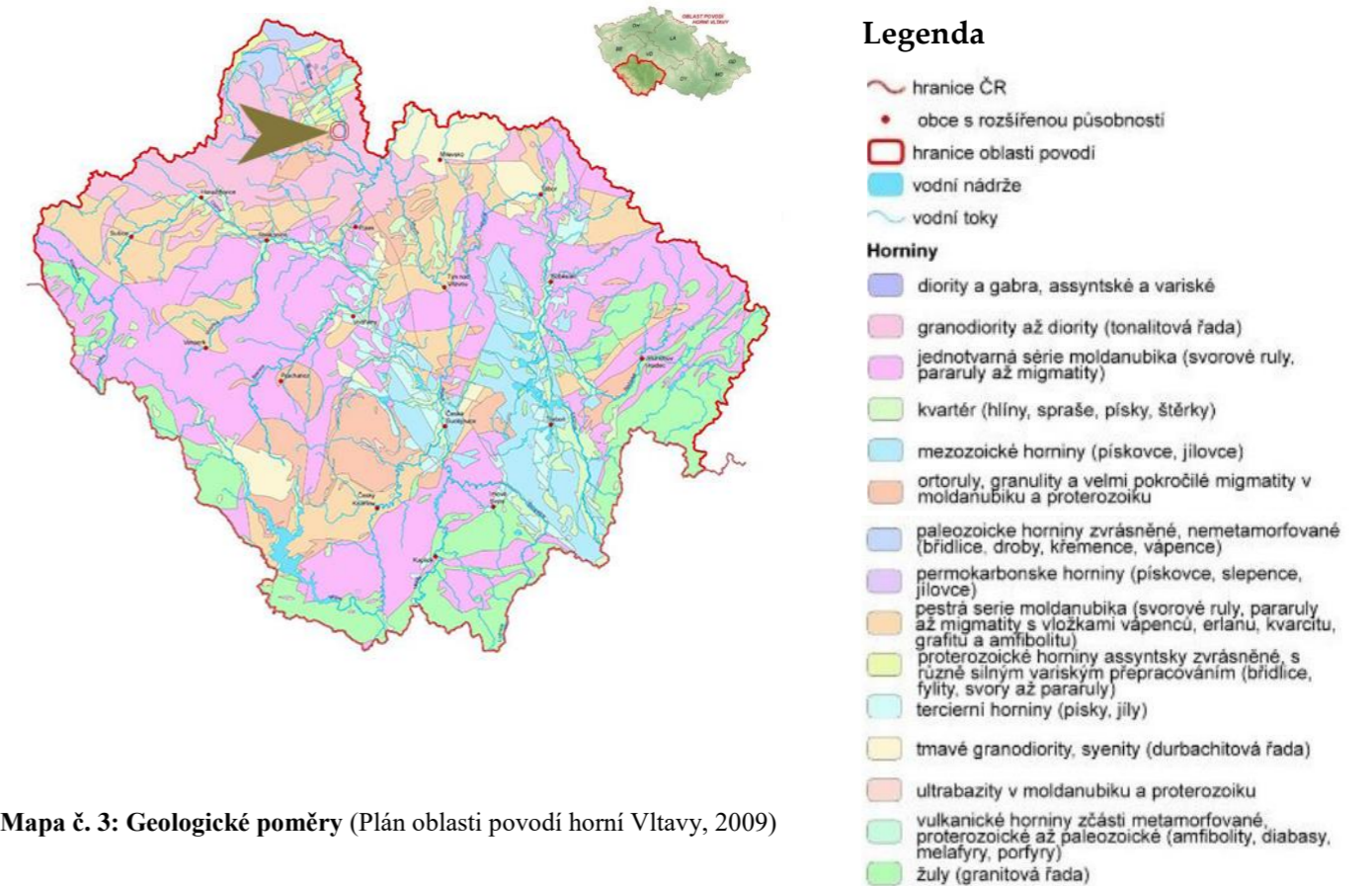
Dle orografického členění náleží Čimelice ke střednímu Povltaví. Z hlediska geomorfologického členění spadají Čimelice pod provincii Česká vysočina, subprovincii Českomoravskou a oblast Středočeské pahorkatiny (konkrétně na rozhraní Táborské a Benešovské pahorkatiny – Mapa č. 2). Typický je pahorkovitý reliéf, bez větších výškových rozdílů.

Z geologického hlediska spadá území k regionu Českého masivu, ke kterému došlo v období saxonského vrásnění (křída a třetihory, 66 mil. př.n.l. – 2.58 mil. př.n.l.). Základ krajiny tvoří metamorfované tvrdé horniny, obzvláště ruly prostoupené hlubinnými tělesy (Petránek, 2016). Jak lze vidět na mapě č. 3, horninou, která zde převažuje je biotický grandiorit až diorit.

Mapa č. 2: Geomorfologické členění (Plán oblasti povodí horní Vltavy, 2009)

V období druhohor a třetihor vyplňovalo větší část jižních Čech sladkovodní jezero. Obrovské masy vody vytvořily hluboká kaňonovitá koryta, včetně řeky Skalice. V druhohorách se vytvořily jednotvárné plošiny s mírně skloněnými svahy a hřbety.

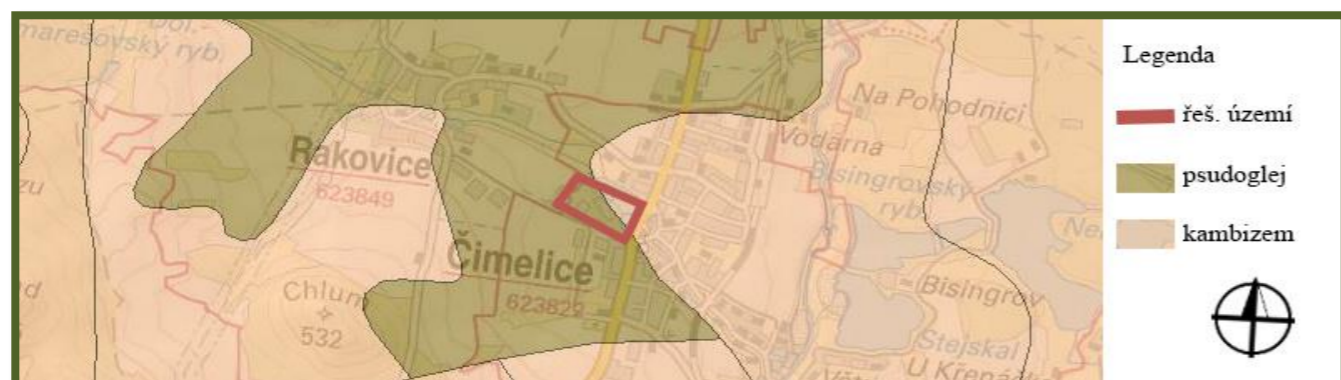
Mapa č. 3: Geologické poměry (Plán oblasti povodí horní Vltavy, 2009)

Z mělkého čimelického údolí vystupují dva vrcholy, a to Chlum (520 m n.m.) a nejvyšší kopec Hrad (574 m n.m.). Výškový bod nivelace z roku 1942 na škole v Čimelicích se nachází ve výšce 427,9 metrů nad mořem (Toman, 2000).

4.2.2 Pedologie

Na základě BPEJ (bonitované půdně ekologické jednotky) zde mají půdy nízkou rychlost infiltrace i při úplném nasycení, převážně s málo propustnou vrstvou v půdním profilu. Půdy jsou jílovitohlinité až jílovité s vysokou půdní hloubkou (od 60 cm), které nejsou trvale zamokřené, periodicky zamokřené ani vysychavé.

Bodová výnosnost půd je 57, což značí málo produkční půdy. Jedná se o pseudogleje převážně v rovině se sklonem 0-3°. Expozice je všesměrná, s obsahem skeletu do 10 %. Genetičtí půdní představitelé jsou hnědozem luvická oglejená a luvizem oglejená (bej.vumop.cz, 2017).

Mapa č. 4: Půdní mapa (geportal.gov.cz)

Mapa č. 5: Sklonitost (mapy.vumop.cz)

4.2.3 Klima

Celý areál zámeckého parku spadá podle klimatické klasifikace do mírně teplé, mírně vlhké klimatické oblasti (MT2). Průměrný srážkový úhrn v této klimatické oblasti je 550 - 650 mm, meteorologická stanice na Orlíku vykazuje dlouhodobý průměr 589 mm při 7,7°C. Průměrný počet dnů se srážkami 1 mm a více je 120-130. Převládají zde větry západní a severozápadní, které mají opakovaně ničivé účinky na lesních porostech v okolí.

Léta jsou krátká, mírná až mírně chladná a mírně vlhká s 20-30 letními dny. Počet dnů, kdy je průměrná teplota 10°C a více je 140-150. Průměrná teplota v červenci se pohybuje mezi 16°C a 17°C. Teplé dny s průměrnou teplotou 15-16°C jsou přiměřeně vlhké se srážkami 200-400

mm. Dnů se srážkami většími než 1 mm za den bývá mezi 100-140. Přejídné období je krátké s mírným jarem a mírným podzimem. Průměrná teplota v přejídném období je 6°C - 7°C.

Srážkový úhrn ve vegetačním období je 450-500mm, v zimním období 250-300 mm. Průměrný počet dnů se srážkami 1 mm a více je 120-130. Zimy normálně dlouhé, suché s 40-50 ledovými dny a 110-130 mrazovými dny. Teploty jsou mírné, s průměrem v lednu -3°C až -4°C. Trvání sněhové pokrývky je 80-100 dní. (Culek, M. a kol., 1995)

4.2.4 Hydrologie

Vodopisně spadá toto území do povodí řeky Otavy. Je odvodňováno Čimelickým potokem (dříve též zvaným Kolnohorský), který protéká i zámeckým areálem. Potok protéká soustavou Pilských a Čimelických rybníků a ústí do řeky Skalice. Řeka je odvodněna po levém břehu z velké většiny umělými toky. Skalice se dále vlévá do Lomnice a následně do Otavy (geportal.gov.cz).

Mapa č. 6: Vodstvo (geportal.gov.cz)

4.2.5 Typologie české krajiny

Dle mapy typologie české krajiny patří území do Českomoravské krajiny vrchovin Hercynica v celé ploše území. Podle využití spadá do krajiny lesozemědělské (Mapa č.6), což je přejídný typ mezi krajinou lesní a zemědělskou. Je pro ni typická vysoká pestrost krajinných struktur. Krajinná matrice této krajiny je tvořena mozaikou lesních a zemědělských ploch, mezi nimiž je vzájemný poměr velmi proměnný (Zásady územního rozvoje Jihočeského kraje ve znění jejich 1.,2.,3 a 5. aktualizace a rozsudku 1As 15/2016 -85 Nejvyššího správního soudu, 2016).

Mapa č. 7: Rámcové krajinné typy způsobu využití (geoportal.gov.cz)

4.2.6 Biogeografie

Blatenský bioregion se vyznačuje poměrně chudou flórou, kde převládá hercynský standard. Dominantní druhy jsou běžné druhy pahorkatin jako černýš luční (*Melampyrum pratense*) či sasanka hajní (*Anemone nemorosa*). Pozoruhodný je zde výskyt druhů boreálních (např. *Carex limosa*) a boreokontinentálních (např. *Vigna diandra*). V minulosti byly hojné i další rašelinné druhy. Z mokřadních druhů se zde vzácně vyskytují pryskyřník velký (*Ranunculus lingua*) nebo ptačinec bahenní (*Stellaria palustris*) (Culek, 1996).

4.2.7 Fytogeografie

Čimelice spadají fytogeografické oblasti mezofytikum (*Mesophyticum*), což představuje přechod mezi chladnomilnou a teplomilnou květenou. Fytogeografického obvodu Českomoavské mezofytikum (*Mesophyticum Massivi bohemici*), okrsku Březnické Podbrdsko (geoportal.gov.cz).

Mapa č. 8: Fytogeografie (geoportal.gov.cz)

4.2.8 Rekonstruovaná a potenciální přirozená vegetace

Z hlediska rekonstruované přirozené vegetace se území nachází na rozhraní údolních jasanovo-olšových luhů (*Alnion incanae*) a acidofilních doubrav (*Quercetea robori-petraeae*) (geoportal.gov.cz).

Potenciální přirozenou vegetací jsou bikové a/nebo jedlové doubravy (*Luzulo abiete-Quercetum petraeae*, *Abiete-Quercetum*). Jedná se o suché, acidofilní, světlé, druhově chudé doubravy s dominancí dubu zimního (*Quercus petraea*) nebo dubu letního (*Q. robur*) na vlhčích místech a nebo o smíšené doubravy s jedlí (*Abies alba*) či borovicí (*Pinus sylvestris*) s převahou trav či keříčků. Doprovodnými druhy ve stromovém patře jsou bříza bělokorá (*Betula pendula*), habr obecný (*Carpinus betulus*), lípy malolisté (*Tilia cordata*), krušiny olšové (*Frangula alnus*), jeřáby ptačí (*Sorbus aucuparia*), jalovce obecné (*Juniperus communis*) a borovice lesní (*Pinus sylvestris*) na sušších stanovištích. V bylinném patře je převaha travin (*Avenella flexuosa*, *Festuca ovina*, *Luzula luzuloides* subsp. *luzuloides*, *L. pilosa*, *Deschampsia flexuosa*, *Calamagrostis arundinacea* a *Poa nemoralis*), někdy i keříčků (*Calluna vulgaris*, *Vaccinium myrtillus*) a v přítomnosti jedle často i *Sambucus racemosa*). Z bylin se častěji objevují na živiny nenáročné jestřábníky (*Hieracium lachenalii*, *H. murorum*, *H. sabaudum* aj.) a také *Lychnis viscaria*, *Convallaria majalis*, *Melampyrum pratense* a *Veronica officinalis*. Hojné jsou kyselomilné mechy.

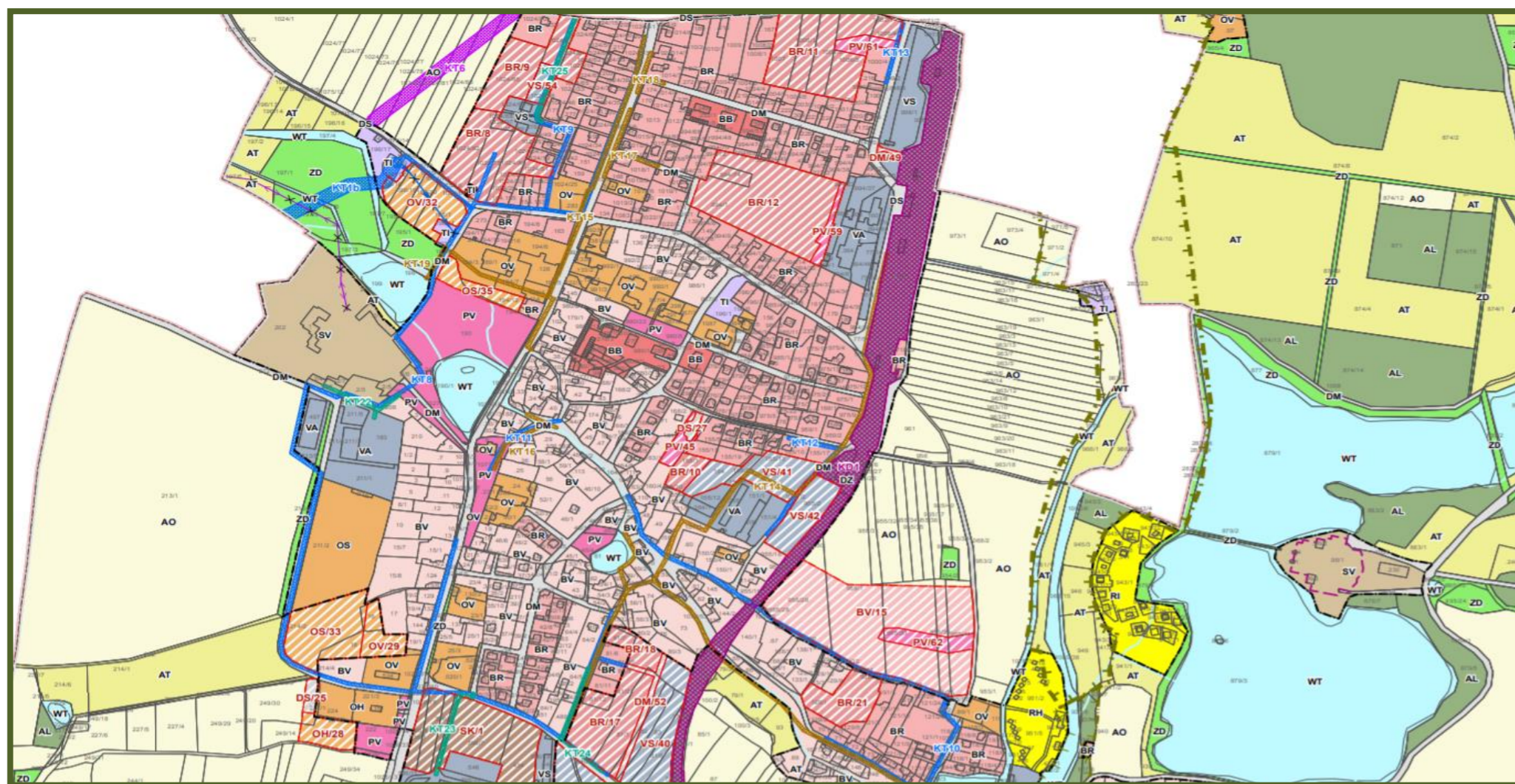
Mapa č. 9: Potenciální přirozená vegetace (geoportal.gov.cz)

Přítomnost bikové a/nebo jedlové doubravy ukazuje na živiny chudé substráty. Přítomnost jedle pak indikuje vyšší polohy a vlhčí klima. V náhradních porostech se pak mohou vyskytovat březové lesíky, dub červený (*Quercus rubra*) či akát (*Robinia pseudoacacia*) (Neuhäuslová, 1998).

4.3 Územní plán

Územní plán byl vydán v roce 2017. Jeho základní koncepce je dána zachováním rázu zástavby, kdy nevzniknou nové obytné lokality odloučené od zastavěného území. V centru obce podporuje rozvoj občanského vybavení. Předpokládaný zábor zemědělské půdy III. třídy ochrany je na plochách v těsné návaznosti na zámecký park. Je zde však zpřísněná regulace, a to z důvodu, že se jedná o plochy, kde by nevhodná a necitlivá zástavba mohla výrazně narušit panorama sídla. Dále vymezuje stávající i nové plochy krajinné zeleně. Navržen je koridor dálnice D4. Ten na sebe převezme tranzitní silniční dopravu a silnice I. třídy bude následně překlasifikována do II. třídy.

Z technické infrastruktury zde vede po jihovýchodním obvodu parku koridor vodovodu,

Mapa č. 10: Územní plán (<http://www.cimelice.cz/uzemni-plan-obce-cimelice/d-2483>)

který dále pokračuje po hrázi Pivovarského rybníka severně do zástavby. Taktéž je zde navrženo zrušení venkovního vedení elektrické sítě VN 1-35 kV.

V územním plánu je navržen koridor dálnice D4. Ten na sebe převezme průjezdnou dopravu a silnice I. třídy bude překlasifikována do II. třídy.

Legenda

PLOCHY S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ	
BV	Bydlení - v rodinných domech - venkovské
BR	Bydlení - v rodinných domech
BB	Bydlení - v bytových domech
RI	Rekreace - stavby pro individuální rekreaci
RH	Rekreace - stavby pro hromadnou rekreaci
OV	Občanské vybavení - veřejná infrastruktura
OS	Občanské vybavení - tělovýchovná a sportovní zařízení
OH	Občanské vybavení - hřbitovy
PV	Veřejná prostranství
SV	Plochy smíšené obytné - venkovské
SK	Plochy smíšené obytné - komerční
DS	Dopravní infrastruktura - silniční
DM	Dopravní infrastruktura - místní a účelové komunikace
DZ	Dopravní infrastruktura - železniční
TI	Technická infrastruktura
VS	Výroba a skladování
VA	Výroba a skladování - zemědělská výroba
WT	Plochy vodní a vodohospodářské
AO	Plochy zemědělské - orná půda
AZ	Plochy zemědělské - zahrady
AT	Plochy zemědělské - trvalý travní porost
AL	Plochy lesní
ZD	Plochy přírodní a doprovodné zeleně

ÚZEMNÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY	
[Symbol]	Regionální biocentrum
[Symbol]	Regionální biokoridor
[Symbol]	Lokální biocentrum

KORIDORY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY	
[Symbol]	Elektrifikace železnice Písek - Břežnice
[Symbol]	Rychlostní silnice R4
[Symbol]	Místní komunikace v Krsicích

KORIDORY TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY	
[Symbol]	Dálkový vodovod Severní Písecko
[Symbol]	Venkovní vedení elektrické sítě VN 22 kV včetně objektů souvisejících
[Symbol]	Vodovod
[Symbol]	Kanalizace
[Symbol]	Středotlaký plynovod

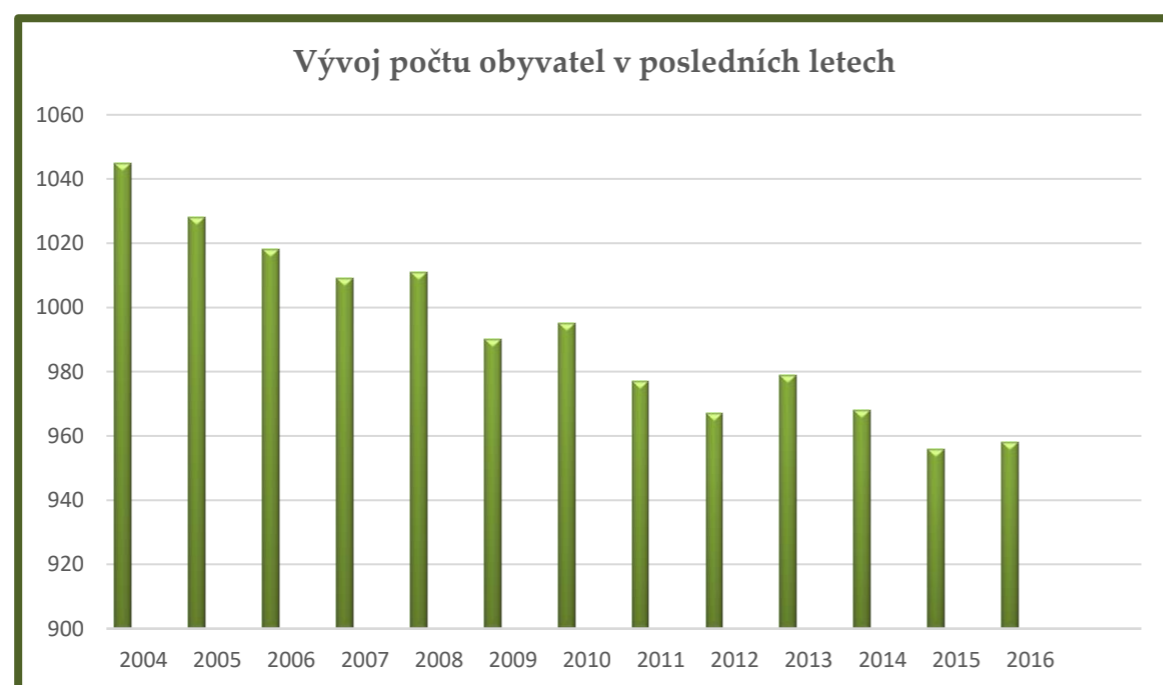
DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	
[Symbol]	Vodovodní řad ke zrušení
[Symbol]	Venkovní vedení elektrické sítě VN 1-35 kV ke zrušení
[Symbol]	Ochranné pásmo rychlostní silnice

HYGIENICKÁ OCHRANA	
[Symbol]	Maximální hranice negativního vlivu u ČOV
[Symbol]	Maximální hranice negativního vlivu u zařízení pro chov zvířat

OCHRANA PAMÁTEK	
[Symbol]	Objekt s návrhem památkové ochrany

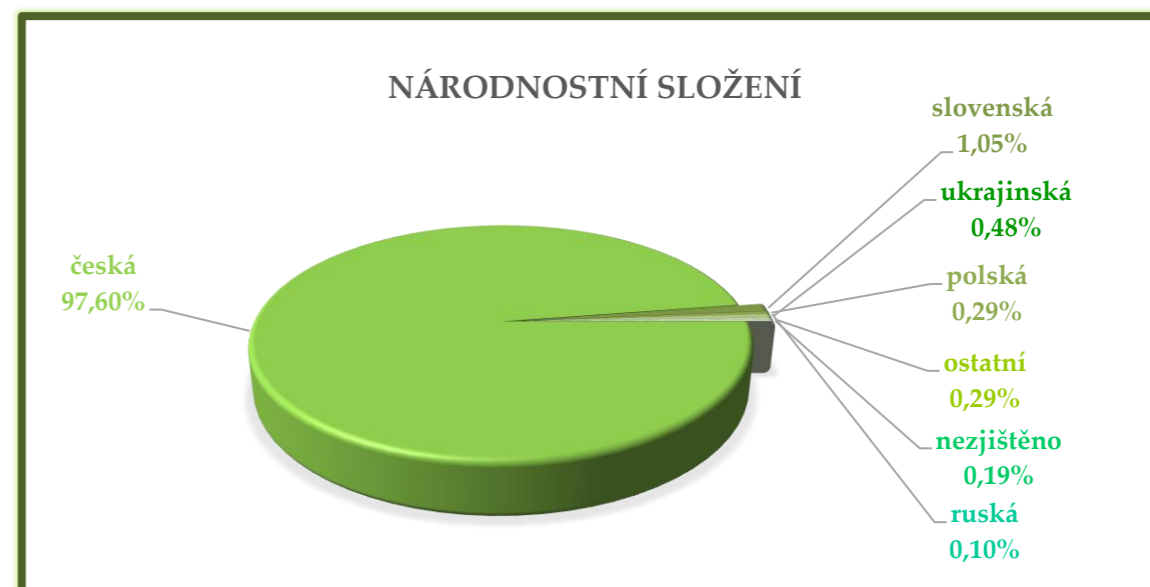
4.4 Demografie

Dle českého statistického úřadu byl v průběhu posledních deseti let počet obyvatel poměrně vyrovnaný. Poměr obyvatel do 14 let (11,27 %) je ani ne poloviční oproti skupině, než obyvatel nad 65 let (23,49 %). Přirozený přírůstek je záporný (v roce 2016 dle ČSÚ -4 obyvatelé za rok). Drobný celkový přírůstek tvoří přistěhovalí obyvatelé, díky čemuž v některých letech mírně klesající tendence vývoje počtu obyvatel převyšuje předchozí rok. K roku 2016 je počet obyvatel v Čimelicích 964, přičemž poměr žen a mužů je vyrovnaný (484:480 pro ženy) (Graf č.1).

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel, kde na ose X jsou uvedeny jednotlivé roky, na ose Y je dán počet obyvatel (Zdroj dat: www.czso.cz).

V národnostním složení převažuje z 97,6 % národnost česká. Ostatní národnosti jsou v zanedbatelném počtu. Druhou nejzastoupenější národností je slovenská, kterou však tvoří pouze 1,05 % obyvatel (Graf č.2).

Graf č. 2: Národnostní složení (Zdroj dat: www.czso.cz).

Jak lze vidět na Grafu č.3 je složení převážně tvořeno obyvateli, ve věku mezi 15-64 lety. Dá se však předpokládat stárnutí obyvatelstva, neboť osob v kategorii 65 a více let je o 100 % vyšší než v kategorii do 14 let.

Graf č. 3: Rozložení věkových skupin (Zdroj dat: www.czso.cz).

4.5 Veřejné dotazování

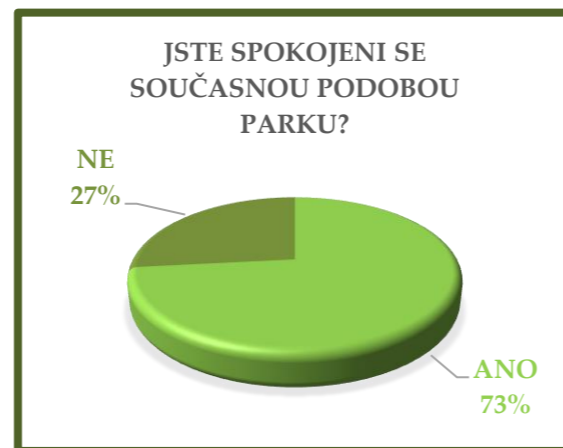
Za účelem zjištění veřejného mínění návštěvníků parku v Čimelicích byl proveden v září roku 2016 proveden zjednodušený sociologický průzkum. Celkem bylo dotázáno třicet osob, ve věkovém rozmezí od 17 do 73 let, přičemž ženy a muži byli osloveni v poměru 1:1.

První otázka se týkala spokojenosti se současnou podobou parku, na kterou odpovědělo 73 % dotázaných pozitivně, dalších 27 % by uvítalo nějakou změnu (Graf č.4)

Vzhledem k vysokému pohybu mladších dětí, zapříčiněného mimo jiné sousedstvím parku s MŠ a ZŠ Čimelice, byla zvolena druhá otázka, zda by uvítali občané v parku dětské hřiště či jiné drobné sportoviště. V tomto případě odpovědělo ano 87 % respondentů a pouze 13 % odpovědělo záporně (Graf č.5).

Třetí otázka se týkala květinové výzdoby, která je v parku minimální. Z tohoto důvodu se třetí otázka týkala vnímání její absence. Kladně odpovědělo 80 % dotázaných, pravděpodobně i z toho důvodu, že část respondentů ještě květinovou výsadbu v parku pamatují (Graf č.6).

Čtvrtá otázka se týkala spokojenosti s volným přístupem do parku. Zvolena byla z důvodu,

Graf č. 4: Procentuelní vyjádření spokojenosti návštěvníků s podobou parku.

Graf č. 5: Procentuelní vyjádření zájmu o dětské hřiště či jiné drobné sportoviště.

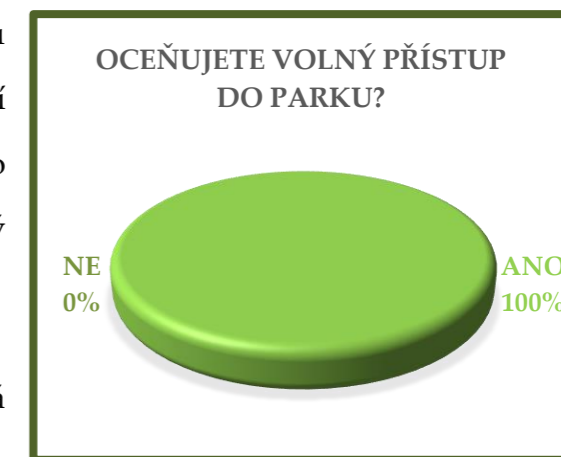

Graf č. 6: Procentuelní vyjádření postrádání absenční květinové výsadby.

že častým jevem jsou zámecké zahrady, jež jsou oploceny a veřejnosti zpřístupněny pouze v období turistické sezóny a pouze na určitou dobu. V tomto případě se respondenti jednohlasně shodli, že volný vstup do parku jim plně vyhovuje (Graf č. 7).

Pátá otázka navazuje na předchozí a týká se zavedení vstupného do areálu parku. Z toho 83 % respondentů odpovědělo, že by jim platit vstupné vadilo, a že v tomto případě by park tak často nenavštěvovali. Zbýlých 17 % by nemělo problém s placením vstupného, přičemž většina dodala, že by musela být zvýšená péče o park a jeho náplň (Graf č.8)

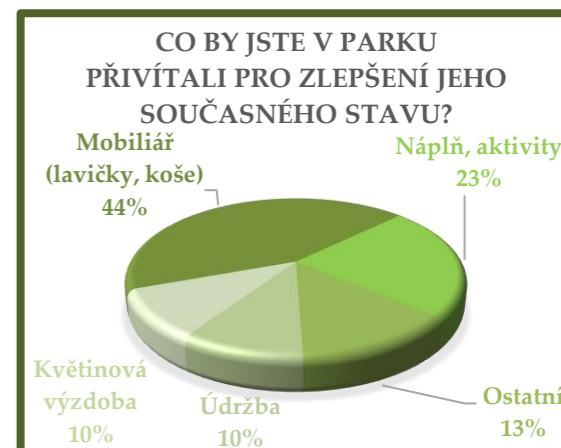
Poslední otázka byla s volnou odpovědí. Otázka se týkala toho, co by v parku přivítali pro zlepšení jeho současného stavu. Nejvíce respondentů (44 %) by uvítalo doplnění či opravení mobiliáře, především laviček a odpadkových košů. Druhou nejčastější odpovědí (23 %) byla možnost nějaké aktivity v rámci parku, ať už se jedná o dětské hřiště, relaxační prostor a podobně. Po 10 % měly shodně připomínky na údržbu parku, kterou by návštěvníci uvítali intenzivnější a absence právě květinové výsadby. Zbýlých 13 % byli jednotlivé názory, jako například na zlepšení cestní sítě v případě využití parku jako spojnice mezi Rakovicemi a Čimelicemi při bicyklové dopravě, umělecké výstavy apod. (Graf č.9). K výsledkům bylo přihlédnuto v rámci vytváření návrhů úprav, které by tak přispěly ke spokojenosti návštěvníků.

Graf č. 7: Procentuelní vyjádření spokojenosti s volným přístupem do parku.

Graf č. 8: Procentuelní vyjádření ochoty platit vstupné do parku.

Graf č. 9: Otázka s volnou odpovědí týkající se zlepšení současného stavu parku.

4.6 Historie Čimelic

Z archeologických výzkumů jsou první doložené záznamy na území Čimelic už v době pravěkého osídlení. Nejstarším nálezem je pazourkové dláto, které se datuje do mladopalolitického období mezi 15 000 – 10 000 lety před Kristem. Území především kolem řek Lomnice a Skalice bylo osídleno ve střední době kamenné asi 8 000 – 5 500 let před Kristem. Plošná kolonizace území nastala dle výzkumů až v době železné, konkrétně v období pozdně halštatském až časně laténském (6. – 4. století př. Kristem).

V průběhu 9. – 11. století zde postupně probíhalo trvalé osídlení slovanskými kmeny. První dochované zmínky o Čimelicích se pak datuje po roce 1400, kde dochované písemné doklady popisují manství¹ čimelické. Čimelická tvrz se připomíná též v roce 1447 ve spojení s Petrem z Čimelic.

Prvním významným držitelem tehdejšího „čimelického statku“ byl rod Deymů. Mikuláš Deym je zmiňován v souvislosti s Čimelicemi již v roce 1505. Po jeho smrti roku 1594 se jeho dědici stali jeho čtyři synové, kdy jeho nejstarší syn Jan nechal pořídit soupis movitého i nemovitého majetku. Zachovalá tzv. „Dílčí cedule čimelická“². Významným počinem v době držení rodem Deymů byla těsně po polovině 16. století renesanční přestavba tehdejší tvrze, rozšíření kostela a budování rozsáhlé rybniční soustavy.

Po defenestraci na pražské radnici v květnu roku 1618 dochází k mobilizaci Vídně a Prahy. Převážně na jihočeském území probíhají až do roku 1620 boje, kdy císařské vojsko dobývá písek a táhne dál. Průchod vojska znamená pro čimelický kraj pohromu, kdy byly zcela vypáleny Krsice, částečně Mirovice, Rakovice i Čimelice. Špatně placené vojsko se hojilo na bezbranném obyvatelstvu, které prchalo jen s nejnútnejším do okolních lesů. Výsledek války znamenal pro Deymy odsouzení ke ztrátě jmění. Majetek mohli užívat, avšak svázání

¹ Uživatel takzvaného manství královského neboli léna byly pouze osoby urozené, z řad nižší šlechty. Leník byl převážně bez vlastních svobodných statků a užívání léna bylo vázáno slibem věrnosti, poslušnosti a případné vojenské pomoci svému lénnímu pánovi.

povinnostmi a statek byl v následujících letech zatížen velkými dluhy a Čimelice se nevyhnuly prodeji.

Statek zakoupil na počátku 17. století císařský plukovník hrabě Adolf Michael z Alhanu. Zakoupení byl však zřejmě ekonomický tah a již za rok Čimelice prodává sestře bratří Deymů – Evě Plotové-Deymové. Ta se již v dřívějších letech snažila o návrat na své rodné panství. Statek však byl zadlužen a tvrz spolu s usedlostmi byla značně poničena. Pro velké dluhy syn Evy Plotové Aleš Karel Plotz Koňarín prodal Čimelice Janu Jindřichu z Bissingenu.

Zápisem v zemských deskách dne 26.9.1686 se dostává na Čimelice nová, velmi ambiciózní vrchnost rodu Bissingenů, která vlastnila panství po tři generace téměř sto let. Ze zápisu je pak znám rozsah majetku čimelického panství. Evidována je kamenná tvrz o osmi pokojích s okrouhlou vížkou a se zděným příkopem, ovčín, pivovar, cihelna, mlýn, panský dvůr a kostel sv. Alžběty. V následujících letech se panství rozšiřuje, kdy syn Jana Jindřicha Karel Bohumil nechal vystavět dvůr s ovčínem (1711) a v letech 1714-1719 kupuje sousední Rakovice, Krsice, Dolní Nerestce a část Pohoří. V roce 1719 zakládá dvůr Bissingenhof na poloostrově rybníka Stejskal. Dalším významným počinem Karla Bohumila Bissingena bylo vystavení nového zámku vedle staré čimelické tvrze. Zámek pak nechal propojit s renesančním zámečkem v Rakovicích lipovým stromořadím, které se později stalo základem budoucí krajinářské kompozice. Později též nechal postavit zámeček v Karlově (1750). Význam Čimelic vzrostl i díky zvýšenému využívání zemské silnice spojující Pasov a Prahu, která vedla právě přes Čimelice.

Dědictvím získává panství Karel Bohumír (Gottfried) Bissingen, avšak díky jeho bezdětnému manželství s Apolonií rozenou Vratislavovou z Mitrovic po jeho smrti manželka ustanovuje 13.1. 1799 generálním dědicem svého nejmladšího bratra Porkopa Vratislava z Mitrovic. Ten se o panství příliš nestaral a značně zadlužené ho prodává synovci Josefu

² Podrobněji popsána v kapitole 4.8 Historický vývoj zámeckého parku 4.8.1 Deymové

Vratislavovi. Období za jeho držení panství znamenalo opět rozkvět, neboť byl výborným hospodářem a podnikavým obchodníkem. V období napoleonských válek zaujímal vysoké postavení a výrazně zlepšil své ekonomické možnosti. Začal uskutečňovat své stavební záměry, které doplnily ráz Čimelic o empírový sloh. V letech nechal vystavět malý jednopatrový dům, který dotvářel severovýchodní stranu čimelického dvora. Čestný dvůr před zámekem dostává v tomto období podobu anglického parku.

Po smrti Josefa Vratislava a následně jeho ženy Gabriely v roce 1840 pozůstalost připadla dceři Josefíně, jež se provdala za knížete Karla Schwarzenberga. Darovací listinou roku 1850 připadly Čimelice jejich synovi Karlu Schwarzenbergovi III. a spolu s Orlickým panstvím tak vzniklo velké území, kdy právě rod Schwarzenbergů se postaral o vysázení doplňujících alejí ve zdejší krajině. Místo lip (*Tilia cordata*) v hlavní aleji propojující Čimelice a Rakovice byl vysazen dub červený (*Quercus rubra*). Toto období je posledním vrcholem úprav na Čimelicku.

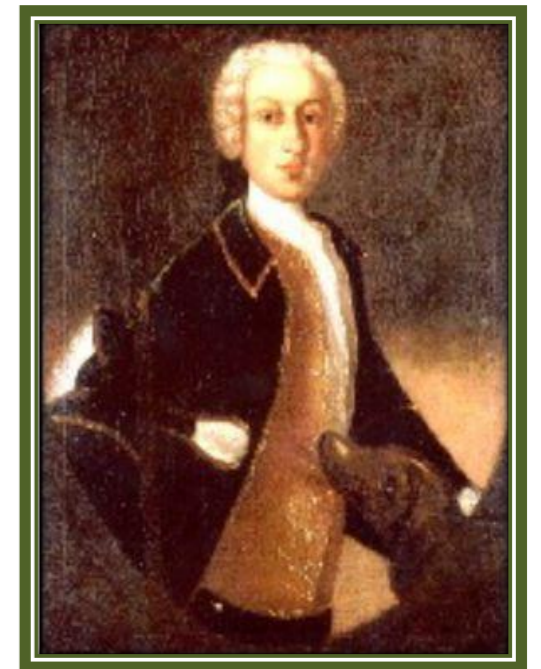
4.7 Historický vývoj zámeckého parku

4.7.1 Deymové

První zmínka o zámeckém parku pochází z roku 1597, kdy skončil Aleš Deym. Jeho dědicové se rozhodli si majetek rozdělit rovným dílem. Byl pořízen velice podrobný soupis movitého i nemovitého majetku, kdy se zachovala tzv. „Dílčí cedule čimelická“, kde bylo velice podrobně popisuje a udává stav tehdejšího panství. Doslovně popisuje: „Štěpnice za stodolou, v kteréž nemálo od stromoví všelijakého ovoce dobrého jest; zahrady, na nichž se drobné věci, jako cibule, mrkev a sumou vše pro domácí potřebu pěstuje a též semeno sívá a zelí zasívá, jsou tři.“ Podrobně jsou zde vypsány pozemky a rybníky, a to nejen čimelické, ale i sousedních vesnic, které k nim náleželi. V této době se ještě jednalo o hospodářství s původní tvrzí. Zmíněné tři zahrady byly pravděpodobně součástí dnešního parku, větší okrasná zahrada či park byly pro tehdejšího rytíře přílišný luxus. (Vlček, květen 2010)

4.7.2 Bissingenové

Po dalších 140 let nemáme žádné další zmínky o parku. Další je až z období Bissingenů, kdy Karel Bohumil Bissingen dal v rozmezí let 1728-1730 vystavět zámek. Plány ani jiné podklady se nedochovaly, ale dle indicií se udávají jako pravděpodobní stavitelé Antonio Rappa a Antonio Canevalle, kteří jsou v čimelických matrikách označeni jako „paumeistři“, tj. stavitelé. Hlavní kompoziční osa procházející vestibulem původního barokního zámku byla podpořena dvouřadou lipovou alejí vedoucí k původně renesančnímu zámku. Tato kompozice je v krajině dále podpořena lipovou alejí ze severu. Z vyobrazení z pozdější doby je zřetelné, že osová alej byla později

Obr. č. 13: Hrabě Karel Bohumil Bissingen (1714 - 1771) (autor J. M. Militz, kolem roku 1750)

vysázena z topolů. Na popud K.B.Bissingena se po roce 1735 usadil na čimelicku sochař Jan Hammer, který si na samotě „Hvížďalce“ zřídil sochařsko-kamenickou huť. Jeho sochami pak byla alej bohatě vyzdobena. Z jeho dílny vyšlo mnoho soch, které zpočátku zdobily mimo alej i blízké okolí zámku (část parku zvanou Kalvárie). V pozdějších letech byly tyto sochy přemísťovány na vzdálenější místa, kde je na některých místech můžeme pozorovat do dnes – na hřbitově či na mostě Kostelního rybníka. (Toman, 2000)

Na zachovalém obraze (Obr. č. 12) z období kolem roku 1770 je zřetelně vidět původní obdélníkový a zcela uzavřený areál dvorských budov. Ten je oddělen železnou mříží od čestného dvora zámku, sahajícímu až k samému Kostelnímu rybníku. Původně se po obou stranách zámku rozkládala slohově odpovídající barokně klasicistní zahrada s pravidelným uspořádáním cest a členěním do čtverců, odvíjející se od hlavní osy východ-západ. V křížení cest v levé části parteru byla umístěna barokní kašna, která se dochovala dodnes. Mezi rybníky

Obr. č. 14: Výřez z pracovní mapy J. Tomáška (SOA Třeboň)

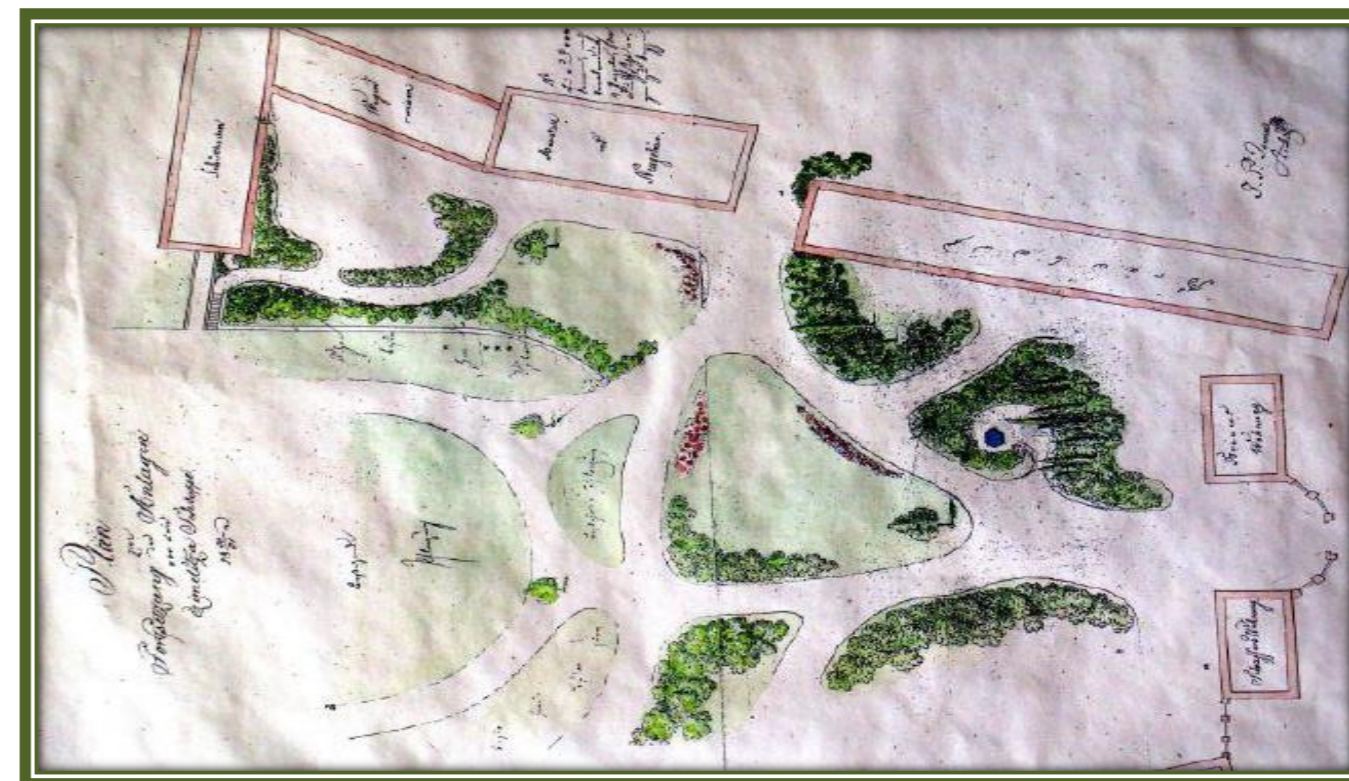
Pivovarským a Kostelním se nacházela oplocená bažantnice a severně od Kostelního rybníka kuchyňská zahrada – patrně zelinářská. Stav panství zachycuje podrobně plán z roku 1802 od Johana Tomáška. Na místě dosavadních budov, stájí, stodol se uvolnil volný prostor, na němž v průběhu první poloviny 19. století vznikl anglický park, uzavřený na východní přístupové straně od vsi novou výstavbou dvou malých empírových budov, jež sloužily pro služebnictvo.

4.7.3 Vratislavové

Dalším obdobím rozkvětu, srovnatelným za K.B.Bissingena je za držení hraběte Josefa Vratislava. Ten hned po získání panství roku 1798 rozvinul rozsáhlou stavební činnost. Začal dotvářet za Bissingenů započatou barokní krajinářskou kompozici. K jižnímu bočnímu traktu zámku byla přistavěna okrouhlá věž a na ni napojen další postranní obytný trakt, kterým byla narušena dosavadní pravidelná symetrie celé stavby. Na místě obytného stavení pro

panského sládky, v prostoru mezi pivovarem a starou deymovskou tvrzí, byl v čistém empírovém slohu vystavěn menší jednopatrový dům, zvaný Malý zámek nebo Zámeček, navržený architektem Janem Filipem Joendlem. Za jeho působnosti došlo v rozmezí let 1800- 1830 taktéž k přeměně pravidelné dispozice na západní straně zámku v krajinářský park, úpravě a otevření bažantnice mezi rybníky, výsadbám okolo příjezdové cesty a směrem ke kostelnímu rybníku. Přeměněn byl i hospodářský dvůr před zámkem (Vlček, červen 2010). Čestné nádvoří bylo otevřeno a plocha upravena do volně krajinářské podoby s nepravidelnou cestní sítí, což je zřetelné z obrázku č. 15. Tento návrh je posledním dokladem Joendlovi aktivity v Čimelicích.

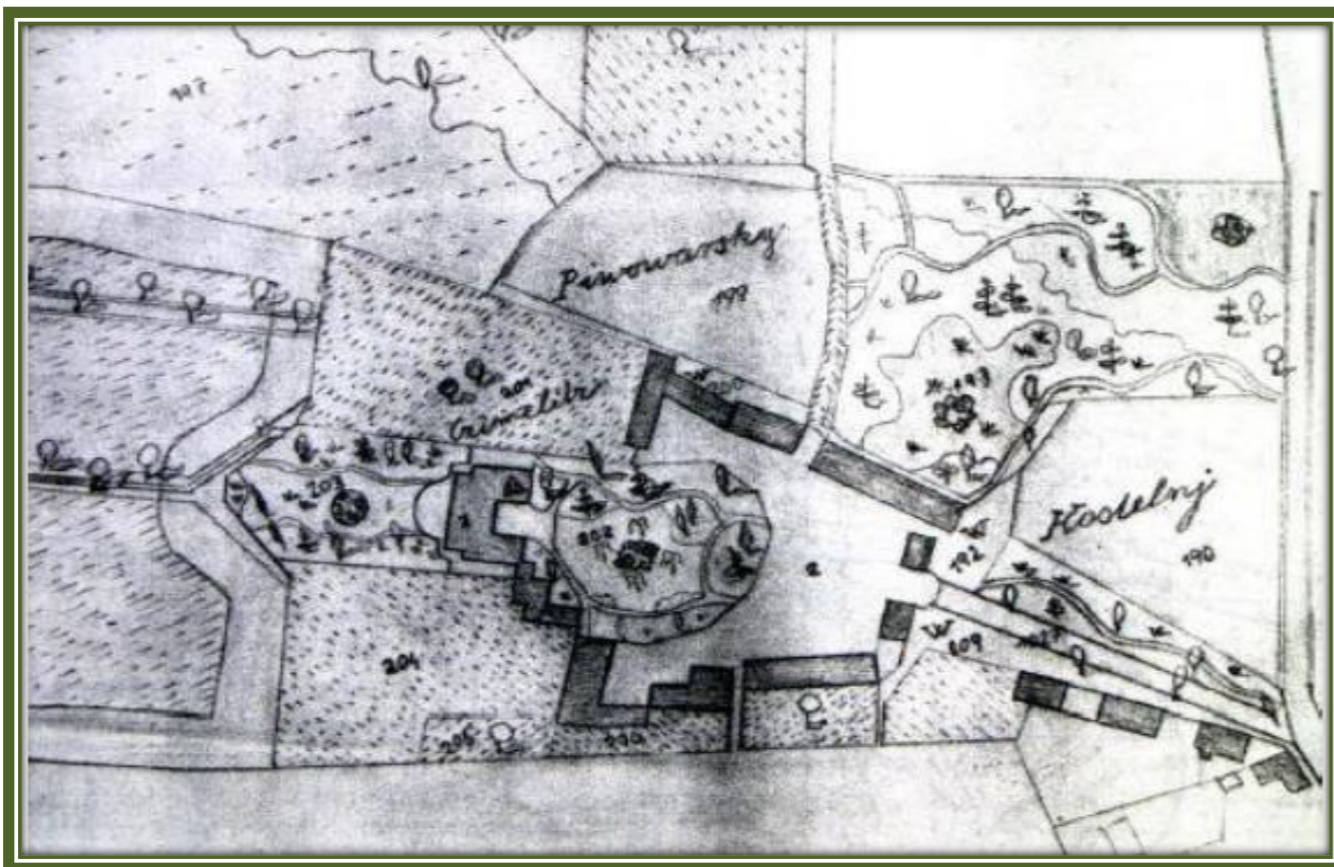
Po roce 1820 došlo k částečnému odstranění a přemístění velkého počtu kamenných soch Jana Hammera, které byly dosud soustředěny kolem zámku, v parku a v aleji mezi čimelickým a rakovickým zámkem. Některé byly přemístěny na hřbitov, ale také do romantického parku Lustgarten Tivoli v Drábkově lese, který později zpustl a do dnešní doby se nedochoval (Toman, 2000).

Obr. č. 15: Návrh J.F.Joendla, zobrazující osázení čestného dvora (1830 -31) (SOA Třeboň)

4.7.4 Schwarzenbergové

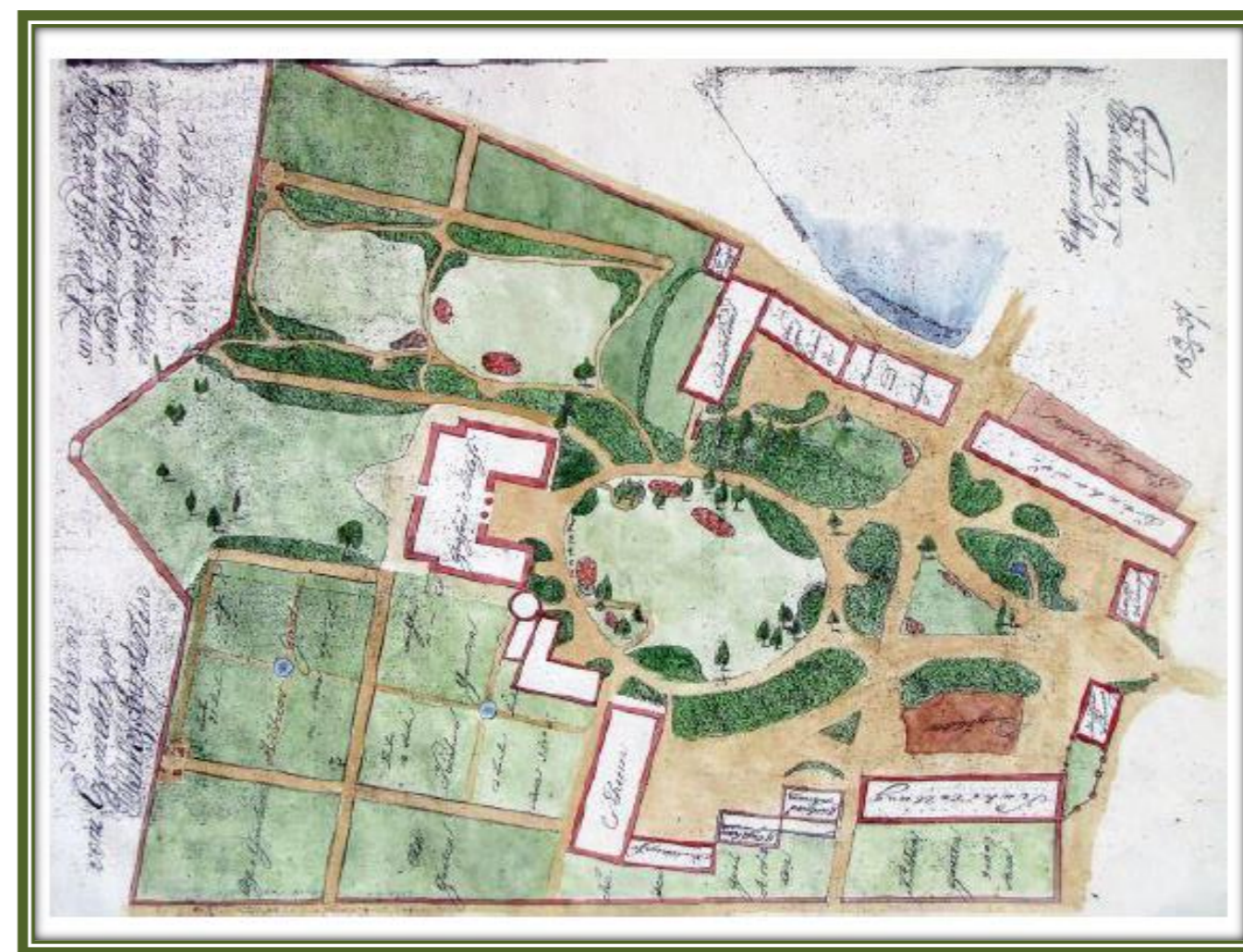
Po smrti hraběte Josefa vratislava (1830) přechází správa pod jeho dceru Josefinu, provdanou za knížete Karla II. ze Schwarzenbergu. Jeho matka, kněžna Marie Anna, rozená hraběnka z Hohenfeldu se ujímá dalších úprav a budování rozsáhlého parku, až do roku 1848 kdy i ona umírá (Vlček, červen 2010). Na skice z roku 1830 (Obr. č. 16) jsou zachyceny úpravy v „anglickém“ stylu, které jsou i v části mezi dvěma rybníky.

Obr. č. 16: Skica čimelického katastru z roku 1830 (Státní archiv Praha)

Detailněji jsou pak úpravy zřetelné z plánu L. Fingera z roku 1837 (Obr. č. 17), z kterého lze vyčíst úpravy na ploše již bývalého hospodářského dvora. U hnojiště či kolem pivovarské studny jsou zakresleny krycí křoviny, plochy trávníků a s květinovými rabátky, či odpočinkové kouty. Zachovalý pravidelný rastr cestní sítě v levé části výkresu je zachován ve prospěch kuchyňské a ovocné zahrady, kde ve středech křížení jsou zakresleny kruhové bazénky k zalévání. Vpravo přechází přes trávníkovou plochu do volně řešeného „anglického“ parku. Z pravidelného členění zde zůstala pouze rovná pěšina, která končí u západní zdi, zakončená

altánem. Druhý, osově symetrický altán je zakreslen na konci cesty, rozdělující ovocnou a zelinářskou zahradu.

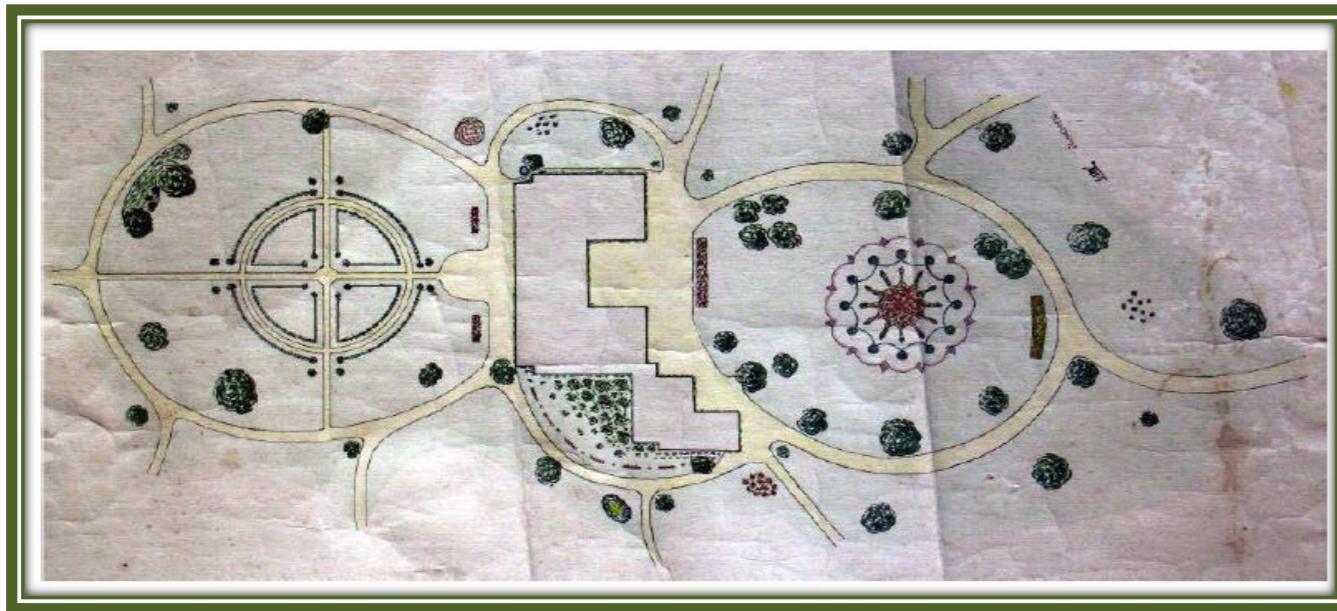

Obr. č. 17: Plán čimelického parku. Signovaný L. Fingerem 17.3. 1837 (SOA Třeboň)

Po desetiletém útlumu má další vývoj zámeckého parku na svědomí opět žena, a to manželka knížete Karla III. – kněžna Vilemína, rozená princezna z Öttingen – Wallersteinu. Čimelický park je rozšířen a v okolí jsou vysazovány aleje, remízy a stromořadí, které jsou základem pro komponovanou krajinu.

Další významnou osobou v utváření parku byl zahradník Bedřich Štyndl. Po převzetí panství Karlem IV. měl Štyndl spolu se zahradníkem Václavem Varhaníkem připravit plán úprav (Toman, 2000). Na obrázku č. 18 je zobrazen dochovaný nákras okolí zámku signovaný Štyndlem roku 1936. V zahradním parteru, který pokračuje na ose alejí k Rakovicím,

navrhl Štyndl kruhový rondel. Ten byl tvořen habrem (*Carpinus betulus*), což je patrné i na obrázku č.37 v grafické příloze č.8. Rondel byl pěšinou rozdělen na čtyři segmenty, lemované stříhaným bosketem ze zimostrázu (*Buxus sempervirens*). Po obloukové konstrukci byl pravidelným stříháním tvarován do zeleného tunelu. V prostoru čestného dvora jsou drobné květinové záhony, skupinky okrasných keřů a velké rabátko ve tvaru kruhu. Dle Vlčka (2010) se zde nacházelo ještě v 50. letech, odstraněno bylo za působnosti ředitele filmové školy R. Blažka.

Obr. č. 18: Štyndlův plán z r. 1936 (SOA Třeboň)

4.8 Současný stav

Zámecký park je celoročně přístupný. Nejčastějšími návštěvníky jsou děti z přílehlé základní školy a lidé z nejbližšího okolí, kteří zámek využívají k procházkám. Park je také využíván jako spojnice mezi Čimelicemi a Rakovicemi, díky aleji, která je pozůstatkem komponované barokní krajiny. Největší záplavu návštěvníků zámecký areál zažívá při tradiční květinové výstavě.

Celkově se však v současnosti zámecký park nachází v neutěšeném stavu a neodpovídá původní architektonické a historické kompozici, ohrožen z velké míry náletovými dřevinami. Park není ve stavu, kdy by byl vyhledávaným místem pro návštěvníky.

V současné době se o zámek i zámecký park stará správce. Jeho účelné využití by bylo spojeno s vysokými investicemi. O sečené trávníky a zastřižené živé ploty se starají paní Zhořová a pan Voříšek.

Přístupová cesta do areálu zámeckého parku vede od kostela Nejsvětější Trojice po hrázi Kostelního rybníka. Návštěvníky přivede do prostoru čestného dvora, který je orámován stavbou trojkřídlého zámku. Tvar čestného dvora je lichoběžníkový, uzavřený obytnými a hospodářskými budovami. Prostor je doplněn o oválnou cestní síť, která je součástí volné parkové úpravy nádvoří.

Hlavní kompoziční osa je vedena přes zahradní parter dále k bývalému rakovickému dvoru a je podpořena dvouřadou alejí dubu červeného (*Quercus rubra*). Umocnění jejího významu je tvořeno rovnoběžnou lipovou alejí, která je součástí barokní komponované krajiny. Barokní úpravy a současný neutěšený stav aleje je podrobněji popsán v bakalářské práci Barokní úpravy na Čimelicku (Cigániková, 2012/2013).

Zahradní parter je v současnosti tvořen volnou travnatou plochou s přerostlými keři tisu (*Taxus baccata*). V navazující jižní části můžeme nalézt dochovaný původní barokní bazén, který je v současnosti nefunkční. Bazén pohledově rámuje dva solitéry převislých jasanů (*Fraxinus excelsior*). Místy můžeme najít v tomto parteru fragmenty cestní sítě, ale především převládají cesty vyšlapané návštěvníky parku, bez pevného vedení.

Severně od zámku nalezneme nejrozsáhlejší část, která je krajinářsky ztvárněná. Část je lemována Čimelickým potokem, propojujícím rybníky Kostelní a Pivovarský. Prostor mezi rybníky je mírně svažitého charakteru se souvislým porostem po okrajích. Porost je tvořen zejména lípami (*Tilia sp.*) a javory (*Acer sp.*). Z této plochy jsou významné pohledy a průhledy na zámek a kostel Nejsvětější Trojice. Dominantní dřevinou je zde vzrostlý ořešák černý (*Juglans nigra*), který nejvýraznějšího efektu dosahuje díky svému zbarvení v podzimním období. Při pohledu na Kostelní rybník mimo kostel dominuje vrba náhrobní (*Salix x sepulcralis*) na ostrůvku uprostřed rybníka.

4.8.1 Inventarizace dřevin

Dendrologický průzkum byl proveden na konci vegetačního období v září až říjnu roku 2016. Hodnotil se stav veškerých stromů a keřů v rámci řešeného území. Inventarizace byla vypracována za účelem zjištění celkového stavu dřevin v daném území. Na základě inventarizace se určilo, které dřeviny vyžadují zásah v podobě řezu, vazby, pokácení či probírky v porostech dřevin, zároveň také hodnota dřeviny, její perspektiva. K určení zásahového opatření slouží kategorie hodnocení vyznačené v inventarizační tabulce a v následující kapitole metodika. Inventarizace tvoří část podkladového materiálu, který bude využit při následném zpracování návrhu revitalizace parku. Inventarizace s biometrickými údaji dřevin je přehledně uspořádána v příložených tabulkách a mapových podkladech (Grafická příloha č. 19 - 22).

4.8.1.1 Metodika

Hodnocení dřevin bylo provedeno podle metodiky doc. Ing. Pavla Šimka, Ph.D. viz. Tabulka č.1 – č. 4. U každé dřeviny byl změřen obvod kmene ve výšce 130 cm od paty kmene, výška stromu (uvedena v metrech), šířka koruny (kolmý průmět koruny k zemi, uveden v metrech), zdravotní stav, vitalita, sadovnická hodnota, věkové stadium a perspektiva. V případě keřů se měřila výška keře či průměrná výška keřové skupiny v metrech, plocha keře či keřové skupiny v m², procentuelní zastoupení a zapojenost keřových skupin.

1	Nová výsadba (převládají znaky a projevy ujímání)
2	Odrostlá výsadba (ujatá výsadba, doposud nestabilizovaná, zakládání architektury koruny)
3	Stabilizovaný, dospívající jedinec (výrazný prodlužovací růst, často začátek plodnosti)
4	Dospělý jedinec (vyvinutý jedinec s charakteristickými znaky taxonu)
5	Přestárlý jedinec (rozpad struktury jedince s doprovodnými projevy, nástup přirozených patogenů, úbytek kosterních větví)

Tabulka č. 1: Hodnocení věkového stadia

1	Strom plně vitální
2	Strom s mírně sníženou vitalitou, projevy mohou být dočasné
3	Strom se sníženou vitalitou, při omezení negativních vlivů lze očekávat dílčí zlepšení
4	Strom se silně sníženou vitalitou, nelze očekávat dílčí zlepšení
5	Strom bez projevů fyziologické vitality

Tabulka č. 2: Hodnocení vitality

1	Nová výsadba (převládají znaky a projevy ujímání)
2	Odrostlá výsadba (ujatá výsadba, zakládání architektury koruny)
3	Stabilizovaný, dospívající jedinec (výrazný prodlužovací růst, často začátek plodnosti)
4	Dospělý jedinec (vyvinutý jedinec s charakteristickými znaky taxonu)
5	Přestárlý jedinec (rozpad struktury jedince s doprovodnými projevy, nástup přirozených patogenů, úbytek kosterních větví)

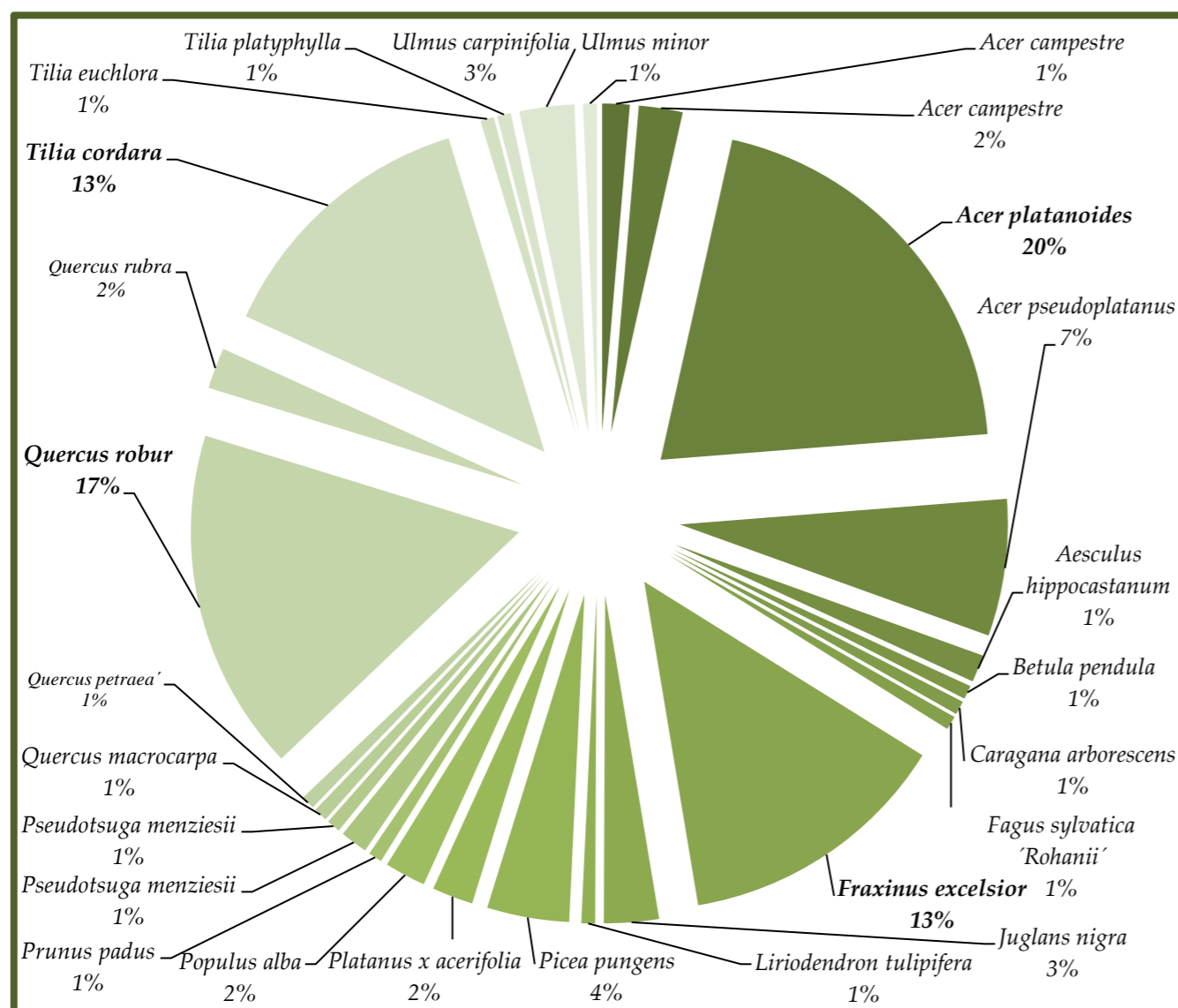
Tabulka č. 3: Hodnocení zdravotního stavu

1	Velmi hodnotný strom, zcela zdravý, plně vitální, typický habitus a charakteristické znaky příslušného taxonu, pěstebně plnohodnotný
2	Nadprůměrně hodnotný strom, plně odpovídající pěstebním a kompozičním potřebám, převládají charakteristické znaky příslušného taxonu, strom vitální, plně zdravý, případné nedostatky významně nesnižují jeho hodnotu, výjimečně i strom 3. věkového stadia
3	Průměrně hodnotný strom s předpokladem střední až dlouhodobé existence, případně se sníženou vitalitou a zdravotním stavem, pěstebně využitelný
4	Podprůměrně hodnotný strom obvykle s předpokladem poměrně krátkodobé existence, pěstebně neperspektivní jedinec
5	Velmi málo hodnotný strom, jedinec odumíraící nebo odumřelý, chybí předpoklady i pro krátkodobou existenci

Tabulka č. 4: Hodnocení sadovnické hodnoty

4.8.1.2 Výsledky inventarizace dřevin

Stromové patro je v parku převládající, keřových porostů se zde nachází menší počet, a to hlavně po obvodu parku. Pevládající dřeviny jsou listnaté, které výrazně převládají nad jehličnatými. Celkem bylo zinventarizováno 179 stromů, zastoupeny 26 druhů dřevin a 34 soliterních keřů. Nejvíce se zde vyskytují jedinci druhu javor mléč (*Acer platanoides*), který tvoří pětinu stromového patra. Dále je zde hojně zastoupen dub letní (*Quercus robur*) (17%), lípa malolistá (*Tilia cordata*) (13%) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) (13%) (Graf č. 10).

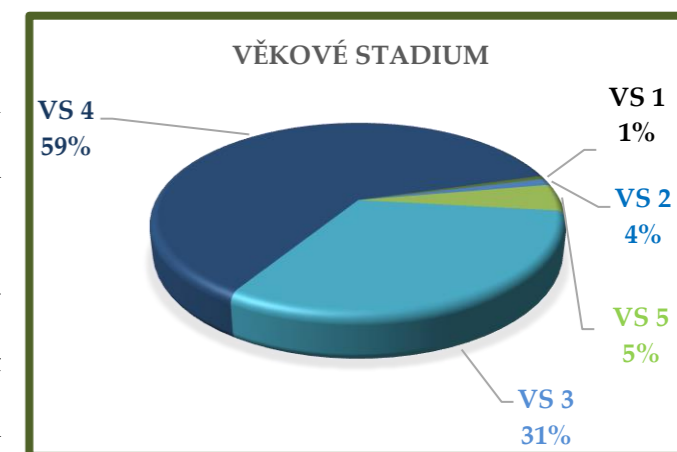
Graf č. 10: Procentuelní zastoupení jednotlivých druhů dřevin

Jednou z nejhodnotnějších dřevin parku je buk lesní (*Fagus sylvatica 'Rohanii'*). Mezi další hodnotné dřeviny tohoto parku patří mohutný platan javorolistý (*Platanus x acerifolia*), ořešák černý (*Juglans nigra*) či některé duby (např. *Quercus macrocarpa*). Naopak některé jehličnaté druhy, například smrk pichlavý (*Picea pungens*), zde byly vysazeny v době působení filmové školy a jsou necitlivě umístěny do plochy parku.

Zejména po obvodu zámeckého parku a na březích rybníků jsou hustě zapojené porosty. V tomto páse se nejčastěji vyskytují náletové dřeviny druhů trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*), javor mléč (*Acer platanoides*) a lípa malolistá (*Tilia cordata*).

V parku se vyskytují některé velmi staré dřeviny, které tvoří 5 % z celkového počtu dřevin. Nejběžnější jsou dospělí jedinci s charakteristickými znaky taxonu (Graf č. 18). Vzhledem k tomu, že zapojené keřové porosty nebyly zahrnuty do tohoto grafu je počet mladých jedinců minimální. V opačném případě by počet náletů významně zvýšil počet těchto jedinců.

Nejčastěji je zdravotní stav snížen u dřevin, kde díky zanedbané péči se jedná především o poškození suchých větví, špatnému vylomení větví a s ním související poškození kmene, častý výskyt dutin, hnilob a prosychající koruny. Jak lze vidět v grafu č. 19 jsou celkově dřeviny bez závažných zdravotních a vitálních poruch (36%), popřípadě s poraněními jen malého rozsahu

Graf č. 14: Procentuelní výskyt jedinců věkových

Graf č. 15: Procentuelní vyjádření počtu jedinců daného zdravotního stavu

(12%). U starších jedinců bývají poškození výraznějšího charakteru, ale neohrožují jejich existenci (36%). Zdravotní stav dřevin úzce souvisí s vitalitou.

Jak je patrné z grafu č. 20, převažují dřeviny se sadovnickou hodnotou 3, nejlepší hodnocení mají pouze 4 % vegetace (sadovnická hodnota 2), dřeviny se sadovnickou hodnotou 1 se zde nevyskytují. Většina dřevin je tedy v dobrém stavu a svou přítomností neohrožuje provoz parku. Jedinci se sadovnickou hodnotou 4

Graf č. 6: Procentuelní zastoupení sadovnických hodnot jsou většinou ve zhoršeném zdravotním stavu. Jejich existence tak není dlouhodobá. Nejhorší sadovnickou hodnotu má pouze minimum jedinců, jejich poškození jsou tak závažná, že již nemají sadovnický význam v kompozici parku. Jejich význam v některých případech spočívá v ekologické hodnotě, kdy jako torzo poslouží různým živočichům.

4.8.2 Objekty a technické prvky

V současnosti je objekt zámku uzavřen a z velké části vybydlen. V současné době zde probíhají rekonstrukční práce. Budova zámku je využívána pouze k jednorázovým akcím, například výstavám. Ostatní budovy jsou pronajímány a více využívány. Jedním z pronajímaných objektů je zahradnická firma Zámecká zahrada Čimelice, kterou provozuje Ing. Chvalová.

4.8.2.1 Vodní prvky

V rámci parku se nacházejí dva rybníky – Kostelní a Pivovarský. Jejich břehy jsou z velké části zarostlé náletovými dřevinami, kde by byla vhodná probírka.

Dále se v parku nachází původní barokní kašna, která je v zanedbaném stavu a neplní svoji funkci (Grafická příloha č.10, Obr. č. 51).

4.8.2.2 Mobiliář a osvětlení

V zadní části za zámkem je nevhodně umístěno hřiště se živičným povrchem, které zde bylo vybudováno v době, kdy zámecký areál byl poskytnut pro působnost učiliště.

Lavičkami je dostatečně vybaven pouze prostor čestného dvora. Celkově jsou lavičky ve špatném stavu, zarostlé lišejníky, s chybějícími a poničenými fošami. Jejich současný stav je zřetelný z fotodokumentace v grafické příloze č. 16. Park je bez lamp veřejného osvětlení. Jediné historizující lampy jsou na příjezdové cestě k zámeckému parku od kostela Nejsvětější Trojice.

4.8.2.3 Cestní síť

Cestní síť je tvořena v rámci čestného dvora a na břehu Pivovarského rybníka asfaltovým povrchem. Zbytek cestní sítě byl tvořen mlatovým povrchem. V zahradním parteru jsou v travním porostu zbytky obrub jako pozůstatek cestních sítí. Nejvíce je mlatový povrch znatelný v prostoru bývalé bažantnice mezi rybníky. I ten však zarůstá travním porostem. Velkou část cestní sítě tvoří pouze vyšlapané cesty, které si sešlapem udržují hlinitý, místy travou pokrytý charakter (Grafická příloha č.15).

Současná cestní síť a její využití se promítá v grafické příloze č. 25, kde je v rámci analýzy zaznamenán provoz, včetně vyšlapaných cest.

4.9 Analýza kompozičních vztahů

Zpracování analýzy kompozičního rozboru je součástí samostatné přílohy (Grafická příloha č. 25). Z historických údajů je zřetelné zachování hlavní kompoziční osy, která přes zahradní parter pokračuje dubovou (*Quercus rubra*) alejí k rakovickému hospodářskému dvoru. Původní barokní kompozice se nedochovala, jediným pozůstatkem je barokní kašna.

Hlavní přístupová cesta vede po hrázi Kostelního rybníka, kde před stavbou trojkřídlého zámku se nachází prostor čestného dvora. Lichoběžníkový tvar čestného dvora je ze stran

pohledově uzavřen obytnými budovami. Oválnou cestní sít' zde lemují vzrostlé dřeviny a je volně parkově upraven.

Zahradní část je též volně parkově řešena s volnou travnatou plochou a přerostlými, prosychajícími keři tisu (*Taxus baccata*) a jalovce (*Juniperus communis*). Na něj z jižní části navazuje parter se vzrostlými dřevinami. Cestní zde není pevně vedena a je tvořena pouze vyšlapána návštěvníky parku.

Prostor mezi rybníky Pivovarským a Kostelním rozkládající se na severní straně zámeckého areálu je jádrem parkových úprav, lemovaným Čimelickým potokem. Je tvořen mírně svažitém terénem převážně travnaté plochy se solitérními dřevinami a obvodovou vegetací, tvořenou z velké části nálety. Významný pohled je přes Kostelní rybník na kostel Nejsvětější Trojice. Na rybníce se nachází malý ostrov s vrbou náhrobní (*Salix x sepulcralis*). Další významnou solitérou v této části parku je i ořešák černý (*Juglans nigra*).

Velká část stávajících dřevin jsou v prostoru parku z velké části bez kompozičního záměru, neboť se často jedná o pozůstalé vzrostlé náletové dřeviny. Velká část dříve významných průhledů je znemožněna právě náletovými dřevinami.

5 Vlastní projekt

5.1 Požadavky

Vlastní projekt vychází z východisek, která vyplývají z vypracovaných analýz a v potaz byly brány i historické poznatky. Mezi obecná východiska návrhu patří Benátská charta, Florentská charta, Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a ČSN.

Ze současného stavu zeleně plyne požadavek na odstranění neperspektivních dřevin na základě dendrologického průzkumu a odstranění náletů, převážně v obvodové části parku

a v nejbližším okolí rybníků, kde brání významným průhledům. Z průzkumů též vyplynula potřeba návrhu nové cestní sítě, která je z velké části v zanedbaném či absenčním stavu.

Pro trvale udržitelnou hodnotu úprav je v návrhu zohledněn požadavek na nižší náročnost následné údržby.

Návrh by měl respektovat základní myšlenky historické kompozice a zároveň splňovat nároky dnešní doby.

5.2 Koncept a studie

Základem návrhu je koncept (Grafická příloha č.28) zohledňující památku, kompoziční řešení přilehlé komponované krajiny a inspiruje se tvorbou barokních zahrad.

Výchozím podkladem pro zpracování návrhu parkových úprav je stav po navrženém odstranění neperspektivních dřevin z přílohy č. 23. Návrh nových parkových úprav je zobrazen v grafické příloze č. 31.

Stěžejní je návrh nové cestní sítě, který vychází z provozní i historické analýzy. Ve vstupním prostoru do parku v rámci čtneho dvora je stávající vedení cestní sítě zachováno, ale je navržena obměna nevyhovujícího asfaltového povrchu a dále nová reprezentativní výsadba.

Vyloučena byla rekonstrukce do původní barokní podoby. Odkaz na tuto úpravu spočívá v návrhu osově souměrné cestní sítě v zahradním parteru a obnově pravidelných broderií. Úprava v celém původním historickém rozsahu však není navržena mimo jiné i z důvodu udržitelnosti a finanční nákladnosti. Zároveň zde byly navrženy nové prvky, blíže specifikované v navazující textové části (kapitola 5.4).

5.3 Vegetace

5.3.1 Stromové patro

V prvopočátku úprav je nutné provedení stabilizace stromového patra. Ta obnáší odstranění dřevin ve špatném zdravotním stavu, esteticky nevhodných dřevin či přerostlých náletů ohrožujících původně vysazené dřeviny. Významné dřeviny (např. kompozičně), které jsou v horším zdravotním stavu byly navrženy ponechat k dožití a následně by bylo vhodné je nahradit novou výsadbou.

Na základě historických podkladů, i díky převaze porostlých ploch nad volnými, není žádoucí další nová výsadba dřevin. Stávající dřeviny je navrženo opatřit informačními cedulkami s informací o druhu dřeviny. Ty poslouží jako vzdělávací prvek nejen pro návštěvníky, ale též pro přilehlou ZŠ a MŠ Čimelice.

Dále je doporučena obnova navazující dubové aleje, která není součástí návrhu, avšak je v přímé návaznosti na zámecký park a významným prvkem této barokně komponované krajiny. V současné době z kompozice vypadávají mnozí jedinci, je ohrožena nálety a houbovými chorobami. Problematice aleje se podrobněji věnuje bakalářská práce na téma: Barokní úpravy na Čimelicku (M. Cigániková, 2012/2013).

5.3.2 Keřové patro

Keřové patro tvořené převážně náletovými dřevinami je po obvodu parku i obou rybníků navrženo k 40% probírce. Touto probírkou budou uvolněny důležité pohledy a průhledy na zámek, rybníky ale i do okolní krajiny. Tyto průhledy jsou typické pro baroko a nejen architektonické, ale i dobře viditelné přírodní dominanty vytvářejí pohledové cíle. Jsou to právě ty dominanty, které přispívají k orientaci a pochopení prostorových vztahů.

Dále jsou navrženy k odstranění keřové porosty před zahradním průčelím zámku, kde se podle historických map rozkládal pravidelný barokní parter. V současnosti je tvořen přerostlými tisí (*Taxus baccata*) a jalovci (*Juniperus communis*). V tomto prostoru jsou navrženy

dvě obdélníkové broderie tvořené zimostrázem (*Buxus sempervirens*). Tyto broderie jsou rozděleny mlatovou cestou, která podtrhuje hlavní kompoziční osu. Rostliny tvořící broderie jsou navrženy ve trojsponu 30 cm x 30 cm ve dvou řadách. Výsadba bude provedena do předem připravené půdy, která bude vyhnojena pozvolna rozpustným hnojivem. Zálivka proběhne ihned po výsadbě a následující měsíc třikrát týdně, v závislosti na klimatických podmínkách. Strih sazenic je navržen až v době po zapojení porostu. Konečná výška broderií je navržena 30 cm a šířky 20 cm.

V návaznosti na historický kontext je navrženo použití popínavé dřeviny, která se už v minulosti pnula po zámecké budově. Zvolen byl přísavník pětistý (*Parthenocissus quinquefolia*), lidově známý jako psí víno, který byl pravděpodobně použit i při původní výsadbě. Jeho atraktivita je zvýšena v podzimních měsících, kdy před opadem dochází k výraznému zbarvení listů do červena.

5.3.3 Bylinné patro

5.3.3.1 Květnatá louka

Tento způsob využití plochy byl navržen v krajinářské části parku mezi dvěma rybníky. Vyjma estetického efektu je použití květnaté louky i ekonomicky výhodné z hlediska následné údržby. Pouze část, která je určena jako pobytová louka je navržena k pravidelné seči.

K osetí byla vybrána směs Česká květnice, která obsahuje větší podíl lučních druhů rostlin (59 druhů) a menší podíl trav (10druhů). Směs obsahuje například *Dianthus carthusianorum* L., *Lychnis flos-cuculi* L., *Aquilegia vulgris* L. či *Origanum vulgare* L. (Plantanaturalis, 2008). Podrobné složení směsi je součástí grafické přílohy č.46.

Výsev je navržen do předem připravené a odplevelené plochy. V prvním roce je nutná častější seč, na výšku 8-10 cm, kdy se sníží rozvoj plevelných druhů a omezí se konkurenční schopnost agresivnějších druhů. V dalších letech je navržena seč 2-3 x do roka.

Z bylinného patra byly voleny především trvalky, přestože historicky by bylo vhodnější použití letniček. Důvody jsou ekonomické a zároveň nižší náročnost na péstební péči.

Jako reminiscence na historické téma byla navržena i varianta menšího kruhového letničkového záhonu s jeho ekonomickým zhodnocením, včetně založení a odstranění. Navržený záhon je zakreslen v grafické příloze č.35 a ekonomické zhodnocení v grafické příloze č.36.

5.4 Technické prvky

5.4.1 Cestní síť

Navrženo je odstranit současný nevhodný asfaltový povrch, který se nachází především v prostoru čestného dvora. Z důvodu větší zatíženosti provozem je v těchto místech navržen nahradit Saským silničním povrchem (Saxon wedegecken®), jehož vrchní vrstvy tvoří 100% přírodní písková směs. Barva i vlastnosti tohoto povrchu jsou se zárukou mnoha let a mají velmi dobrou pevnost a částečnou vlastní regeneraci při poškození povrchu. Je dostupný v několika barevných variantách, přičemž pro návrh byla vybrána barva žlutá, která se barevně doplňuje s navrženým klasickým mlatovým povrchem.

Obr. č. 19 a 20: Fotografie povrchu Saxon wedegecken® (<https://www.bph-sachsen.de/saechsische-wegedecken/>)

Výhodou tohoto povrchu je nejen to, že je propustný pro vodu, ale i jeho jednoduchá instalace, snadná údržba a v neposlední řadě ekologické hledisko. Neobsahuje chemikálie ani aditiva, ale pouze přírodní minerály.

Nový návrh cestní sítě v barokní části parku respektuje osovost a spolu s dalšími ostatními plochami je navržena jako klasická mlatová, jelikož se předpokládá méně intenzivní využití provozem. Tento povrch byl navržen i pro podkladové plochy laviček a ostatního mobiliáře ve vybraných částech parku. Detail navrhované mlatové cesty je zobrazen v samostatné příloze (Grafická příloha č. 50). Obrubu cesty tvoří převážně ocelový lem, a to hlavně v krajinářských částech parku. Naopak kupříkladu okolo barokní kašny je navrženo použití kamenné kostky rozměru 180 x 180 mm zasazené do betonového lože.

5.4.2 Vodní prvek a socha J. Hammera

Původní barokní kašna nacházející se ve východní části parku je v současnosti vyschlá a neplní tak svoji funkci. V rámci studie je uvažováno o její obnově. Ke kašně je navrženo osové umístění sochy z dílny J. Hammera, jehož barokní sochy se v minulosti v parku nacházely. Z historických pramenů lze však vyčíst pouze jejich prvotní umístění v aleji. Přesné umístění po přesunu nebylo dohledáno. Místo umístění sochy v návrhu bylo zvoleno na základě původního křížení cest lemovaných broderiemi, kde se dle písemných pramenů skulptura nacházela. Jednou z možností je, že šlo případně i o amforu, neboť byla dohledána smlouva s J. Hammerem o vytvoření dvou kusů amfor pro zámecký park. Ty se však nedochovaly, což je i důvodem zvolení přesunu jedné ze soch zpět do zámeckého parku. Vybrána byla socha, která se v současnosti nachází po pravé straně komunikace na Písek a v současné době upozaděna dominantou skladu prodejen Siko koupelny a.s.

5.4.3 Taneční parket

V místě bývalé bažantnice je navrženo obnovit původní taneční parket, který v současné době tvoří stará betonová plocha kruhového tvaru. Je navržen jako hudební altán s možností pořádat koncerty či vystoupení dětí z přilehlé MŠ a ZŠ Čimelice. Altán je navržen jako osmiúhelník s dřevěnou konstrukcí a popínavou dřevinou, který je ze tří stran uzavřen kamennou zdí pro správnou akustiku. Povrch byl zvolen s použitím Unix Grip, což je povrch tvořený gumovým granulátem, který je přiměřeně pružný a zároveň pevný pro pohyb,

vodě propustný a neklouzavý. Lze jej aplikovat na betonové plochy, přičemž by se využila ta stávající. Výrobce jej nabízí v několika barevných odstínech, které se dají různě kombinovat a pomocí šablon tak vytvářet různobarevné obrazce. Toho by bylo využito pro vytvoření stop, které by tvořily základní taneční kroky vybraných společenských tanců. Ty by připomínaly historický původ tanečního parketu a zároveň sloužily nejen místním žákům školy k případné výuce tance.

Obr. č. 21: Fotografie povrchu Unix Grip (<https://www.podlahy.com>)

5.3.4 Altánek

Malý šestiboký altán je navržen v klidovém místě severovýchodního rohu parku. Altán je v těchto místech zakreslen již na plánu čimelického parku z roku 1837 (Obr. č. 17), kdy zde původně byl další, osově umístěný na západě. V návrhu se počítá s obnovou pouze tohoto jednoho, kdy na místo druhého altánu bude osově umístěna houpačka, která jedním pohledem bude poukazovat na výhled do krajiny a druhým na barokní alej a budovy rakovického dvora.

5.3.5 Molo

Dalším navrženým technickým prvkem je molo na Pivovarském rybníce, přístupné ze zahradního parteru zámku. Molo bude opatřeno vzdělávací informační cedulí o ekosystému rybníka.

5.3.6 Mobiliář

Nedostatečné a poničené vybavení parku mobiliářem je navrženo nahradit a doplnit. Navrženo je použití historizující litinové lavičky v kombinaci se dřevem typu Schönbrunn, které patří mezi nejrozšířenější typ laviček, především v zámeckých parcích či u historických budov. Použité dřevo laviček je kvalitní a mořené. Použitá vrstva napouštědla lavičku chrání proti plísním a vodě a syntetická lazura proti UV záření (Obr. č. 22).

Odpadkové koše byly zvoleny v návaznosti na výběr laviček. Vybrán byl typ na litinovém sloupku s vyjímatelnými plechovými vložkami, které usnadňují manipulaci při jejich obsluze. Jejich umístění je především u míst, kde je předpoklad větší koncentrace návštěvníků (Obr. č.23).

Vzhledem k tomu, že zámecký park protíná cyklotrasa, jsou zde umístěny stojany na kola (Obr. č. 24). Celkové rozmístění nově navrhovaného mobiliáře je patrné v návrhu řešení (Grafická příloha č.31).

Litinová lavička Schönbrunn

- **Rozměry:** 162 x 65 x 80 cm
- **Hmotnost:** 45 kg
- **Materiál:** dřevo (odstín dub) – litina

Obr. č. 22: Litinová lavička Schönbrunn_ (<https://www.vyroba-advas.cz/>)

Odpadkový koš Orex I. se sloupkem

- Pozinkovaná vložka
- Sloupek součástí
- Materiál: lakovaná litina
- Objem: 30 l

Obr. č. 23: Odpadkový koš Orex I. se sloupkem (<https://www.stavbahrou.cz/odpadkovy-kos-rex-1-se-sloupkem/>)

Litínový stojan na kola

- Rozměry: 70 x 63 x 41 cm
- Hmotnost: 17 kg
- Materiál: litina

Obr. č. 24: Litínový stojan na kola (<http://www.lavicky-kose.com/>)

5.4 Ekonomická rozvaha

Ekonomické zhodnocení celého projektu je uvedeno v grafické příloze č.52. Výpočet byl vytvořen na základě použití ceníku HSV 2017 a průměrných tržních cen společností, které provádějí příslušné práce. Celková cena ekonomické rozvahy byla vyčíslena na 15 661 996 Kč bez DPH, což je 18 951 015 Kč včetně DPH.

Nejvyšší položkou je zbudování a rekonstrukce cestní sítě, jež bude stát 10 3792 38 Kč, při realizaci celkové navržené výměry a použití navržených povrchů. Další výraznou položkou je zbudování nových prvků jako altán, molo či dětské hřiště.

Celková cena v případě rostlinného materiálu a s ním souvisejících prací je 2 335 557 Kč, cena technického materiálu a s ním souvisejících prací pak 13 326 379 Kč.

Založení trvalkových záhonů, včetně jejich následné péče stojí celkem 314 361 Kč. Cena květnaté louky za použití směsi Česká květnice je vyčíslena na 183 920 Kč při výměře 4598 m². Založení broderií a jejich následná péče 19 140 Kč. Probírka a odstranění nevhodných dřevin, včetně odfrézování pařezů 348 289 Kč.

Obnova zámeckého parku je velmi nákladná. Předpokladem pro realizaci je využití dotačních programů a využití příspěvků na obnovu historických zahrad. Mezi programy, které lze využít patří Operační programy Ministerstva životního prostředí (Prioritní osa 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny, konkrétně 6.3 Obnova krajinných struktur či 6.5 Podpora regenerace urbanizované krajiny. Obnovou kulturních památek, které tvoří součást architektonického dědictví se zabývá Program záchrany architektonického dědictví. Další využitelný program by mohl být umožněn v rámci programu Ministerstva zemědělství – Program rozvoje venkova EAFRD, opatření III 2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví.

6 Diskuse

Cílem této diplomové práce na téma: Studie obnovy zámeckého parku v Čimelicích je zhodnocení současného stavu a návrh zahradně architektonického řešení. Návrhová část projektu není v rozporu s literární částí, naopak vychází z principů a zásad v ní popsaných.

Dle Riedla (2008) musí historická zahrada zůstat historickou. To znamená, že prostorové řešení respektuje alespoň z části dochované dokumenty historického stavu. U méně významných zahrad není podle Hurycha (1984) nutnost provedení rekonstrukce v celém rozsahu.

Přestože každá historická zahrada je unikátní a její hodnota je nevyčísitelná, v zámeckém parku v Čimelicích nebyly snahy o obnovu ve větším rozsahu zaznamenány. Jediné snahy byly dle Vlčka (2010) ke konci 80. let, avšak až na drobné probírky nebyla provedena rekonstrukce z důvodu restituce.

Úpravy v rámci studie jsou navrženy tak, aby korespondovaly s historií, ale zároveň aby byly funkční v dnešní době. Lze konstatovat, že při porovnání s inspiračními a realizovanými obnovami v kapitole 3.5 není čimelický park natolik hodnotný, jako například zahrada v Kroměříži, která je z tohoto důvodu navracena do své původní podoby, avšak v klášterních zahradách v Litomyšli, které ztratily svou původní podobu je oproti tomu prostor, kde vznikla novodobá úprava. V návrhu čimelického parku byla vyloučena rekonstrukce původní barokní podoby. Odkaz této úpravy spočívá v návrhu osově souměrné cestní sítě v zahradním parteru či obnově pravidelných broderií. V celém rozsahu však není navržena mimo jiné i z důvodu udržitelnosti a finanční nákladnosti. Tím, že se park neřadí k hodnotným dílům na úrovni děl v Kutné hoře, Kroměříži či Lednického-valtickém areálu, je zde dán prostor i pro kreativní přístup.

Vzhledem k sousedství areálu s mateřskou a základní školou jsou zde navrženy herní prvky, které zde byly umístěny i na základě dotazníkového průzkumu. Podle Hurycha (1984) je možné do historického parku začlenit společenské zařízení, jako je kupříkladu dětské hřiště.

Je však důležité umístění tohoto prvku brát s obezřetností. Pro podporu vzdělávání nejen mladších návštěvníků je doplnění informačních popisů k dřevinám. Dalším z nových prvků je návrh mola či hudebního altánu na místě bývalého tzv. tanečního parketu. Vlček (2010) uvádí, že v těchto místech (blíže nespecifikovaných) bylo navrhováno umístění amfiteátru už v 80. letech, kdy zůstalo jen u obnovy cestní sítě. I tento altán může být využit k venkovní výuce či pořádání školních představení.

Vzhledem k tomu, že zámecký park zámku Čimelice je nemovitou kulturní památkou, veškeré kroky obnovy podléhají schválení Národního památkového ústavu. Nevýhodou této revitalizace je její finanční náročnost. Návrh na obnovu zahrady je bezpochybně nákladný, avšak lze předpokládat možné využití dotačních fondů. Přínos návrhu spočívá ve vytvoření nového turistického cíle, místa pro odpočinek a relaxace, což by bylo atraktivní zpříjemnění pobytu i pro místní obyvatele, kteří park často využívají k procházkám.

7 Závěr

Všechny stanovené cíle popsány na začátku práce byly splněny. V literárním přehledu je shrnuta problematika historických zahrad. Byl vyhodnoceny historické prameny i zhodnocen současný stav řešeného území a provedeno několik analýz. Na základě těchto podkladů byl vytvořen nový koncept zahrady.

Návrh nepřetvořuje park do určité podoby, ale zachovává či obnovuje prvky, které se zde objevovaly v průběhu různých historických období. Zároveň byl zámecký park přizpůsoben současným potřebám společnosti a navrženy zde byly i některé nové prvky. Vzhledem k předpokladu omezených finančních prostředků nejen na založení, ale i na následnou péči, není snaha návrhu park vrátit do určité původní podoby. Park je ponechán v přírodně krajinářském stylu s reminiscencí barokních prvků, které mají za cíl podpořit hlavní kompoziční osu, která je významná i z celkového krajinářského hlediska. Zásadní pro obytnost parku je vyřešení poničených či absenčních povrchů cestní sítě a mobiliáře.

8 Seznam literatury

8.1 Literární zdroje

- Bašeová, O., Neubert L. 1991. Pražské zahrady. Panorama. Praha. 247 s. ISBN: 80-703-8109- 4.
- Blažíček, O. 1962. Slovník památkové péče: terminologie, morfologie, organizace. Sportovní a turistické nakladatelství. Praha. 239 s.
- Culek, M. 1995. Biogeografické členění 4R. Enigma. Praha. 347 s. ISBN: 80-853-6880-3.
- Dokoupil, Z., Neumann, P., Riedl, D., Veselý, I. 1957a Historické zahrady v Čechách a na Moravě. Nakladatelství československých výtvarných umělců. Praha. 67 s.
- Dokoupil, Z. 1957b. Zahrada a park v historickém vývoji. Státní nakladatelství technické literatury. Praha. 119 s.
- Ezechel, M., Hurych, V., Michálková, R., Stejskalová, J., Svoboda, S. 2011. Tvorba zeleně: sadovnictví – krajinářství. Grada. Praha. 303 s. ISBN: 978-80-247-3605-1.
- Hájek, P. 2003. Česká krajina a baroko. Malá Skála. Praha. 66 s. ISBN:80-902777-6-4.
- Hendrych, J. 2005. Tvorba krajiny a zahrad. ČVUT. Praha. 199 s. ISBN: 80-01-03163-2.
- Hurych, V., Slovák, J., Svoboda, S. 1984. Sadovnictví 1. Státní zemědělské nakladatelství. Praha. 399s.
- Hurych, V. 2011. Tvorba zeleně: sadovnictví – krajinářství. Grada. 303 s. ISBN: 978-80-904782-0-6.
- Jellicoe, G., Jellicoe S. 1995. The landscape of man: shaping the enviroment from prehistory to present day. Thames and Hudson. New York. P. 408. ISBN: 05-002-7819-9.
- Kavka, B., Šindelářová, J. 1978. Funkce zeleně v životním prostředí. SZN. Praha. 235 s.
- Kalusok, M. 2004. Zahradní architektura. Computer press. Brno. 192 s. ISBN: 80-251-0287-4.
- Kavka, B., Malý, J. Krajinářské sadovnictví. 1970. Praha. 580 s.
- Khonsaari, M., Moghtader, M., Yavari, M. (1998). The Persian Garden: Echoes of Paradise. Mage Publishers. ISBN: 0-934211-46-9.
- Kroupa, J. 2004. Dějiny a teorie zahradního umění. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita Brno, Filozofická fakulta, 2004. e-book 002.
- Kupka, J. 2006. Zeleň v historii města. Nakladatelství ČVUT. Praha. 146 s. ISBN: 80-010-3443-7.
- Leslie, M., Hunt. J.D. 2013. A cultural history of gardens. London : Bloomsburry. Vol. 5. ISBN: 978-1-84788-265-3.
- Mareček, J. 1992. Zahrada. Noris. Praha. 302 s. ISBN: 80-900-9081-8.
- Neff, V. 2007. Filosofický slovník pro samouky. Mladá fronta. Praha. 453 s. ISBN: 978-80-204-1547-9.
- Neuhäuslová, Z. 1999. Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky. Academia. Praha. 341 s. ISBN: 978-80-200-0687-5.
- Newton, N. T. 1971. Design on the land: the development of landscape architecture. Belknap Pres sof Harvard University. Cambridge, Mass.p. 714. ISBN: 0-674-19870-0.
- Otruba, I. 2002. Zahradní architektura: tvorba zahrad a parků. ERA. Šlapanice. 357 s. ISBN: 80-865-1713-6.
- Otruba, I., 2003. Krásy Italských zahrad. ERA. Brno. 147 s. ISBN: 80-86517-66-7.
- Otruba, I. 2005. Krásy anglických zahrad. ERA. Brno. 159 s. ISBN: 80-7366-030-X.
- Pacáková-Hošťálková,B., Petřů, J., Riedl, D., Svoboda, A.M. 2004. Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezku. Libri. Praha. 526 s. ISBN: 80-7277-279-1.
- Pavlátová, M., Ehrlich, M. (eds.) 2004. Zahrady a parky jižních Čech. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu. Nebe. Praha. 415 s. ISBN: 80-902910-6-6.
- Pavlík M.1998. Regenerace historických budov, sídel a krajiny, ochrana památek. Praha : Vydavatelství ČVUT. 329 s. ISBN: 80-01-01797-4.
- Pejchal, M. 2005. Sortiment dřevin v památkách zahradní architektury – teze přednášky. Lednice: MZLU v Brně. Ústav biotechniky zeleně. 5 s.
- Petránek, J. 2016. Encyklopedie geologie. Česká geologická služba. 352 s. ISBN: 978-80-7075-901-1.
- Petřík, L. 1977. Význam a využitie zelene v tvorbe krajiny. Výskumný ústav lesného hospodárstva vo Zvolene. 143 s.

- Petruš, J. 1975. Květná zahrada v Kroměříži. Kraj. středisko st. památkové péče a ochrany přírody. Brno. 14 s.
- Petruš, J. 2003. Zahradní tvorba a památková péče: Od teorie k praxi. Zahrada-park-krajina. 14.s.2-3.
- Pučerová, K., Merta, D., Stachová, K., Honejsková, A., Hepp, J., Otruba, I., Fingerová, R., Mičola, P., Sitta, V., Kratochvíl, P., Gutová, A., 2014. CzechScape: portrét současné krajinářské architektury = portrét of contemporary Czech landscape architecture. Galerie Jaroslava Fragnera. Praha. 287 s. ISBN: 978-80-905782-3-4.
- Reš, B. 2009. Obnova historických zahrad a parků. AOPK ČR. Praha. 12 s. ISBN: 978-80-87051-66-55.
- Růžičková, J., Kičina, R., Vanke, P., Michálek, V. 1996. Sadovnictví. Nakladatelství Květ. Praha. 256 s. ISBN: 80.85362.21-X.
- Sendler, Z. 2012. Historická zeleň regionu střední Čechy: 3. Ročník projektu : soubor odborných textů pro výuku zahradní tvorby : sborník přednášek. Vyšší odborná škola zahradnická a Střední zahradnická škola. Mělník. ISBN: 978-80-87610-02-2.
- Supuka, J., Benčať, F., Bublinec, E., Gáper, J., Hrubík, P., Juhásová, G., Maglocký, Š., Vreštiak, P. 1991. Ekologické principy tvorby a ochrany zelene. Slovenská akadémia vied. Bratislava. 307 s. ISBN: 80-224-0128-5.
- Šimek, P. 1997. Hodnocení kvality vegetačních prvků při obnově zeleně v sídlech. In: Obnova zeleně v podmínkách sídel. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu. Praha. 7-11.
- Šlapeta, V., Zatloukal, P. 2010. Slavné vily Čech, Moravy a Slezka. Foibos. Praha. 528 s. ISBN: 978-80-87073-28-5.
- Štulc, J. 2007. Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví. Praha: Národní památkový ústav. 235 s. ISBN: 978-80-87104-14-9.
- Thacker, Ch. 1997. The History of Gardens. 3rd ed. London Editions Ltd. London. p.288. ISBN: 978-0-520-05629-9.
- Toman, J. 2000. Čimelice – regionální historie. Obec Čimelice. 161 s.
- Vlasák, M., Stejskalová, J., Ezechel, M. 2012. Památky zahradního umění a historická krajina ve středních Čech. Vyšší odborná zahradnická a střední zahradnická škola. Mělník. 140 s. ISBN: 978-87610-03-9.
- Vlček, V. 2010a. Dějiny čimelického parku. In: Čimelický zpravodaj. Obec Čimelice. Čimelice. 7-9.
- Vlček, V. 2010b. Dějiny čimelického parku II. In: Čimelický zpravodaj. Obec Čimelice. Čimelice. 8-11.
- Wagner, B. 1956. Sadovnická a krajinářská tvorba: díl II. Sadovnické a krajinářské úpravy v historickém vývoji. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 224 s.
- Wagner, B. 1984. Základy sadovnické a krajinářské kompozice II. Estetické zákonitosti. Státní pedagogické nakladatelství. Praha. 194 s.
- Wagner, B. 1989. Sadovnická tvorba. Státní zemědělské nakladatelství. Praha. 336 s.
- ČSN 83 9001 Sadovnictví a krajinářství – Terminologie – Základní odborné termíny a definice, Český normalizační institut, 1999

8.2. Internetové zdroje

- Jančo, M. 2008. Legislativní ochrana archeologických památek (online). (cit. 2018-2-6). Dostupné z <<http://www.mistnikultura.cz/legislativni-ochrana-archeologickych-pamatek>>.
- Česko. Zákon č. 20/1987 o státní památkové péči. In: Sbírka zákonů České republiky. 1987. Dostupné také z <www.zakonyprolidi.cz>.
- Česko. Zákon č. 114/1982 o ochraně přírody a krajiny. In: Sbírka zákonů České republiky. 1987. Dostupné také z <www.zakonyprolidi.cz>.
- Český statistický úřad. Města a obce. (online). 2014. (cit. 2017-19-12). Dostupné z <http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/mesta_a_obce>.
- Mapový server (online). Geoportál Cenia. (cit. 2017-12-05). Dostupné z <<http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.
- Plantanaturalis. Česká květnice (online). Plantanaturalis 2008. (cit. 2017-3-21). Dostupné z <<http://www.plantanaturalis.com/27/>>.
- Vojenské mapování (online). (cit.2018-02-07). Dostupné z <<http://oldmaps.geolab.cz/>>.

9 Seznam obrázků

Obr. č. 1: Skica návrhu, kde je zřetelné minimální využití stávající zeleně.....	16
Obr. č. 2: Zahradám vévodí vodní prvek sochami O. Zoubka.....	16
Obr. č. 3: Fotodokumentace zahrady před a po realizaci.....	16
Obr. č. 4: Terén členěný zídkami s pohledem na altán.....	16
Obr. č. 5: Detailní pohled na výsadbu broderie s použitím okrasného zelí.....	17
Obr. č. 6: Květná zahrada, pohled na rotundu a květinové záhony.....	17
Obr. č. 7: Pohled přes broderie ke kolonádě.....	17
Obr. č. 8: Pohled na zámek přes Podzámecký rybník.....	18
Obr. č. 9: Pohled na zámek, kde v předu je reminiscence původního květinového záhonu....	18
Obr. č. 50: Pohled na ornamentální záhon, který je tvořený letničkami.....	19
Obr. č. 11: Fotografie zachycující prostor před chrámem sv. Barbory.....	19
Obr. č. 16: Návrh výsadby za použití letniček.....	19
Obr. č. 17: Hrabě Karel Bohumír Bissingen (1714 - 1771).....	29
Obr. č. 18: Výřez z pracovní mapy J. Tomáška.....	29
Obr. č. 17: Plán čimelickho parku. Signovaný L. Fingerem 17.3. 1837.....	31
Obr. č. 18: Štyndlův plán z r. 1936.....	31
Obr. č. 19 a 20: Fotografie povrchu Saxon wedegecken®.....	38
Obr. č. 21: Fotografie povrchu Unix Grip.....	39
Obr. 22: Litinová lavička Schönbrunn.....	39
Obr. č. 23: Odpadkový koš Orex I. se sloupkem.....	40
Obr. č. 24: Litinový stojan na kola.....	40

10 Seznam mapových příloh

Mapa č. 1: Čimelicko-Rakovicko.....	21
Mapa č. 2: Geomorfologické členění.....	22

Mapa č. 3: Geologické poměry.....	22
Mapa č. 4: Půdní mapa.....	23
Mapa č. 5: Sklonitost.....	23
Mapa č. 6: Vodstvo.....	23
Mapa č. 7: Rámcové krajinnné typy způsobu využití.....	24
Mapa č. 8: Fytogeografie.....	24
Mapa č. 9: Potencionální přirozená vegetace.....	24
Mapa č. 10: Územní plán.....	25

11 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Hodnocení věkového stadia.....	33
Tabulka č. 2: Hodnocení vitality.....	33
Tabulka č. 3: Hodnocení zdravotního stavu.....	33
Tabulka č. 4: Hodnocení sadovnické hodnoty.....	33

12 Seznam grafů

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel.....	26
Graf č. 2: Národnostní složení.....	26
Graf č.3: Rozložení věkových skupin.....	26
Graf č. 4: Procentuelní vyjádření spokojenosti návštěvníků s podobou parku.....	27
Graf č. 5: Procentuelní vyjádření zájmu o dětské hřiště či jiné drobné sportoviště.....	27
Graf č. 6: Procentuelní vyjádření postrádání absenční květinové výsadby.....	27
Graf č. 7: Procentuelní vyjádření spokojenosti s volným přístupem do parku.....	27
Graf č. 8: Procentuelní vyjádření ochoty platit vstupné do parku.....	27
Graf č. 9: Otázka s volnou odpovědí týkající se zlepšení současného stavu parku.....	27

13 Seznam grafických příloh

Grafická příloha č. 1: Širší vztahy

Grafická příloha č. 2: Schéma kulturních hodnot KPZ

Grafická příloha č. 3: Historický vývoj

Grafická příloha č. 4: Historický vývoj

Grafická příloha č. 5: Historická funkční analýza

Grafická příloha č. 6: Historická zpodobnění

Grafická příloha č. 7: Historická fotodokumentace

Grafická příloha č. 8: Historická fotodokumentace

Grafická příloha č. 9: Fotodokumentace

Grafická příloha č.10: Fotodokumentace

Grafická příloha č.11: Fotodokumentace

Grafická příloha č.12: Fotodokumentace

Grafická příloha č.13: Fotodokumentace

Grafická příloha č.14: Fotodokumentace v průběhu ročních období

Grafická příloha č.15: Fotodokumentace stavu cestní sítě

Grafická příloha č.16: Fotodokumentace mobiliáře

Grafická příloha č.17: Fotodokumentace aleje

Grafická příloha č.18: Současný stav

Grafická příloha č.19: Inventarizace

Grafická příloha č.20: Inventarizační tabulka

Grafická příloha č.21: Inventarizační tabulka

Grafická příloha č.22: Inventarizační tabulka

Grafická příloha č.23: Návrh kácení

Grafická příloha č.24: Provozní analýza

Grafická příloha č.25: Kompoziční analýza

Grafická příloha č.26: Koncept parku

Grafická příloha č.27: Východiska konceptu

Grafická příloha č.28: Koncept řešení

Grafická příloha č.29: Harmonogram činností

Grafická příloha č.30: Výchozí stav s překrytím historických map

Grafická příloha č.31: Návrh řešení

Grafická příloha č.32: Čestný dvůr – inspirační fotografie, původní stav

Grafická příloha č.33: Perspektiva – čestný dvůr

Grafická příloha č.34: Trvalkový záhon - detail

Grafická příloha č.35: Letničkový záhon - detail

Grafická příloha č.36: Letničkový záhon – orientační rozpočet

Grafická příloha č.37: Zahradní parter – inspirační fotografie, původní stav

Grafická příloha č.38: Perspektiva - zahradní parter

Grafická příloha č.39: Původní barokní kašna – inspirační fotografie, původní stav

Grafická příloha č.40: Perspektiva – původní barokní kašna

Grafická příloha č.41: Pivovarský rybník – inspirační fotografie, původní stav

Grafická příloha č.42: Perspektiva – pohled na molo přes rybník

Grafická příloha č.43: Molo – technický detail

Grafická příloha č.44: Prostor bývalé bažantnice – inspirační fotografie, původní stav

Grafická příloha č.45: Perspektiva – prostor bývalé bažantnice

Grafická příloha č.46: Květnatá louka - detail

Grafická příloha č.47: Taneční parket – inspirační fotografie, původní stav

Grafická příloha č.48: Perspektiva – taneční parket

Grafická příloha č.49: Taneční parket – technický detail

Grafická příloha č.50: Mlatová cesta – technický detail

Grafická příloha č.51: Axonometrie, řez

Grafická příloha č.52: Ekonomická rozvaha